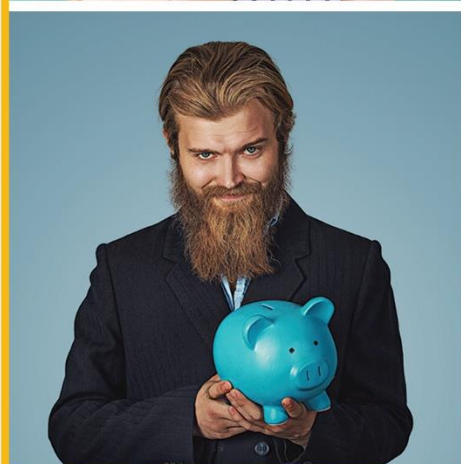
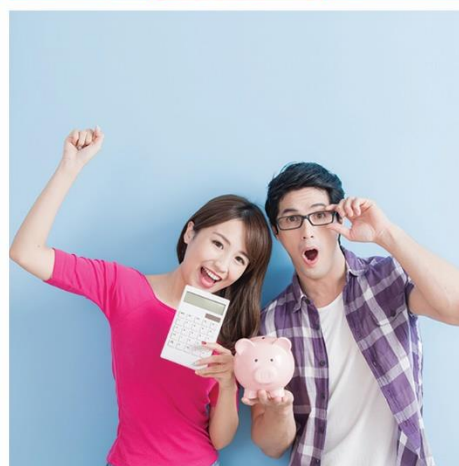
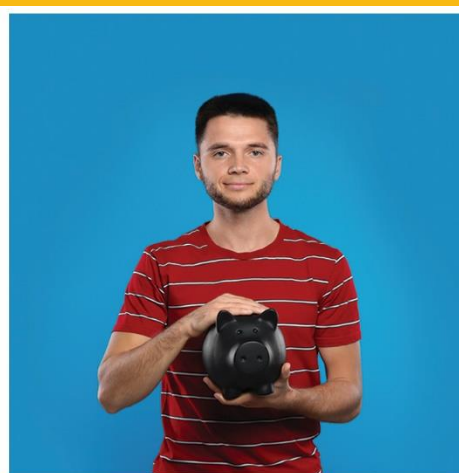

Umiejętności finansowe i praktyczne

Przewodnik
dla
trenerów

Projekt: "Money & Life Skills – Financial Capability Made Easy"

Numer projektu: 2018-1-PL01-KA204-050804

Ten projekt został zrealizowany przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej.

Publikacja sfinansowana z funduszy Komisji Europejskiej w ramach programu Erasmus+.

Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko jej autorów i Komisja Europejska oraz Narodowa Agencja Programu Erasmus+ nie ponoszą odpowiedzialności za jej zawartość merytoryczną.

PUBLIKACJA BEZPŁATNA

SPIS TREŚCI

1.	WSTĘP	4
2.	KONCEPCJA PROJEKTU “MONEY & LIFE SKILLS” – UMIEJĘTNOŚCI FINANSOWE I PRAKTYCZNE	5
3.	PODEJŚCIE METODOLOGICZNE	6
4.	ZASADY NAUCZANIA	7
5.	EDUKACJA KONSUMENCKA	8
6.	STRUKTURA PRZEWODNIKA	10
7.	ĆWICZENIA OGÓLNE	12
7.1	<i>Temat 1: Nasz dochód</i>	12
7.2	<i>Temat 2: Potrzeby kontra życzenia</i>	15
7.3	<i>Temat 3: Jak przygotować budżet domowy i uniknąć błędów podczas jego kalkulowania</i>	17
7.4	<i>Temat 4: Znaczenie dobrych nawyków wydawania pieniędzy</i>	19
7.5	<i>Temat 5: Praktyki zakupowe</i>	21
7.6	<i>Temat 6: Kontrolowanie wydatków</i>	24
7.7	<i>Temat 7: Cele i podstawy oszczędzania</i>	25
7.8	<i>Temat 8: Sposoby oszczędzania</i>	27
7.9	<i>Temat 9: Ogólne zalecenia dotyczące oszczędzania</i>	28
7.10	<i>Temat 10: Jak przygotować plan oszczędzania</i>	30
7.11	<i>Temat 11: Formy oszczędzania w instytucjach finansowych – oszczędności w bankach</i>	31
7.12	<i>Temat 12: Zarządzanie długiem – traktuj pożyczanie z ostrożnością</i>	32
7.13	<i>Temat 13: Koszt pożyczania</i>	33
7.14	<i>Temat 14: Odsetki i inflacja</i>	35
8.	ĆWICZENIA SZCZEGÓŁOWE	37
8.1	<i>Mój pierwszy samochód</i>	37
8.2	<i>Zawarcie związku małżeńskiego</i>	40
8.3	<i>Wynajem domu</i>	43
8.4	<i>Kupno domu</i>	45
8.5	<i>Oczekiwanie dziecka</i>	48
8.6	<i>Rozwód</i>	51
8.7	<i>Utrata pracy</i>	53
8.8	<i>Wypadek / Choroba</i>	56
8.9	<i>Korzystanie z praw konsumenta</i>	59

8.10	<i>Przejsie na emeryturę</i>	61
8.11	<i>Zakup telefonu komórkowego</i>	64
8.12	<i>Wakacje</i>	66
8.13	<i>Studia / wsparcie edukacji dzieci</i>	69
8.14	<i>Budowanie zdolności kredytowej</i>	72
8.15	<i>Szukanie pomocy</i>	74
8.16	<i>Zmiana ścieżki zawodowej</i>	76
8.17	<i>Garderoba</i>	79
8.18	<i>Opieka nad starszymi krewnymi</i>	82
8.19	<i>Oszczędności</i>	85
8.20	<i>Zwierzęta domowe</i>	89
8.21	<i>Organizacja wydatków / gospodarstwo domowe</i>	92
8.22	<i>Inwestycje</i>	95

1. WSTĘP

Niniejszy Przewodnik jest przeznaczony przede wszystkim do wykorzystania jako materiał dydaktyczny dla wykwalifikowanych trenerów podczas nauczania grupy docelowej projektu pn. “Money & Life Skills – Financial Capability Made Easy”, tj. młodych osób dorosłych znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Dostarcza on dodatkowych informacji dydaktycznych do Modułów Szkoleniowych (Rezultaty Intelktualne nr 2), które są uważane za najważniejsze dla grupy docelowej. Celem Przewodnika jest przedstawienie trenerom, którzy będą prowadzić te pozaformalne działania edukacyjne, zarysu Modułów Szkoleniowych z zakresu znajomości finansów i innych powiązanych umiejętności.

Program szkoleniowy opiera się na wynikach badań ankietowych przeprowadzonych we wszystkich krajach partnerskich w fazie przygotowawczej projektu. Stąd tematyka i struktura, ale także metodologia, zostały opracowane zgodnie z rzeczywistymi potrzebami grupy docelowej projektu.

2. KONCEPCJA PROJEKTU “MONEY & LIFE SKILLS” – UMIEJĘTNOŚCI FINANSOWE I PRAKTYCZNE

Koncepcja szkoleń Money & Life Skills koncentruje się na konkretnych sytuacjach z życia codziennego młodych osób dorosłych znajdujących się w niekorzystnej sytuacji finansowej, które są bezrobotne lub zatrudnione jednak z dochodami niższymi niż średnia UE. W przeciwieństwie do innych konwencjonalnych inicjatyw nauczania o finansach, które mają raczej teoretyczne podejście do budżetowania, oszczędności, kredytów itp., treści Money & Life Skills odnoszą się do rzeczywistych sytuacji i zagadnień związanych z trzema obszarami:

1. **zarządzanie dochodami i wydatkami gospodarstw domowych**
2. **planowanie na przyszłość**
3. **przygotowanie na najgorsze scenariusze.**

Cele programu szkoleniowego są następujące:

- Zwiększenie świadomości uczestników na temat ich codziennych wydatków oraz analiza dobrych i złych praktyk, bieżących nawyków związanych z wydatkami.
- Zwiększenie zdolności uczestników do planowania i ustalania priorytetów; zwiększenie ich umiejętności podejmowania rozsądnych decyzji finansowych, zrozumienie koncepcji opłacalności i konsumpcji przy użyciu określonych narzędzi planowania krótko- i długoterminowego.
- Rozwijanie nawyków oszczędzania i inwestowania. Celem jest nadanie wartości i przestrzeni postawom, które mogą zachęcać do oszczędzania i inwestycji nawet wśród grupy docelowej o niskich dochodach.
- Rozwijanie umiejętności oceny ryzyka związanego z uzyskiwaniem kredytów i zaciąganiem długu. Zadłużenie jest często wynikiem braku planowania, wysokiego oprocentowania i brania pożyczek w nieformalnych instytucjach. Dlatego wymagane jest szkolenie w zakresie oceny ryzyka związanego z zaciąganiem długów.

3. PODEJŚCIE METODOLOGICZNE

Jeśli chodzi o podejście metodologiczne, głównym celem był wybór tematów i stworzenie kursu opartego na historiach z życia wziętych, których uczestnicy mogli już doświadczyć i które opisują ich środowisko i priorytety.

W stosowaniu metody *blended-learning* kluczowe jest aktywne zaangażowanie uczestników, ponieważ jest to jedyny sposób, aby utrzymać ich motywację i zapewnić powodzenie i skuteczność projektu, a także trwałość jego wyników i przewidywanego wpływu. Intencją jest, aby każdy uczestnik był świadomy konkretnych korzyści wynikających z udziału w tym programie szkoleniowym.

Dlatego zalecamy następujące techniki pracy z uczestnikami:

- **Burza mózgów:** uczestnicy swobodnie i otwarcie wyrażają swoje poglądy na dany temat, które następnie są gromadzone i wykorzystywane w procesie uczenia się.
- **Praca zespołowa:** uczestnicy tworzą zespoły do pracy. W ten sposób mogą odgrywać aktywną rolę w procesie uczenia się i jednocześnie nauczyć się oceniać samych siebie. Zdają sobie również sprawę z tego, że wszyscy mogą wnieść cenny wkład w proces szkoleniowy, szanując innych członków zespołu i pozwalając im wyrażać swoje poglądy.
- **Symulacja:** uczestnicy „wyobrażają sobie” i „działają” tak, jakby byli obecni w określonym miejscu i w określonych okolicznościach. W ten sposób czują się pewniej w wyrażaniu swoich poglądów, ulepszając swój sposób działania w podobnych, rzeczywistych sytuacjach.
- **Odgrywanie ról:** uczestnicy i/lub trenerzy są „aktorami” w rzeczywistych lub potencjalnie rzeczywistych sytuacjach życiowych, które pomagają im, za pomocą metod werbalnych i niewerbalnych, w przedstawianiu posiadanej wiedzy, wyrażaniu swoich poglądów oraz ulepszaniu sposobów kontaktu z innymi.

4. ZASADY NAUCZANIA

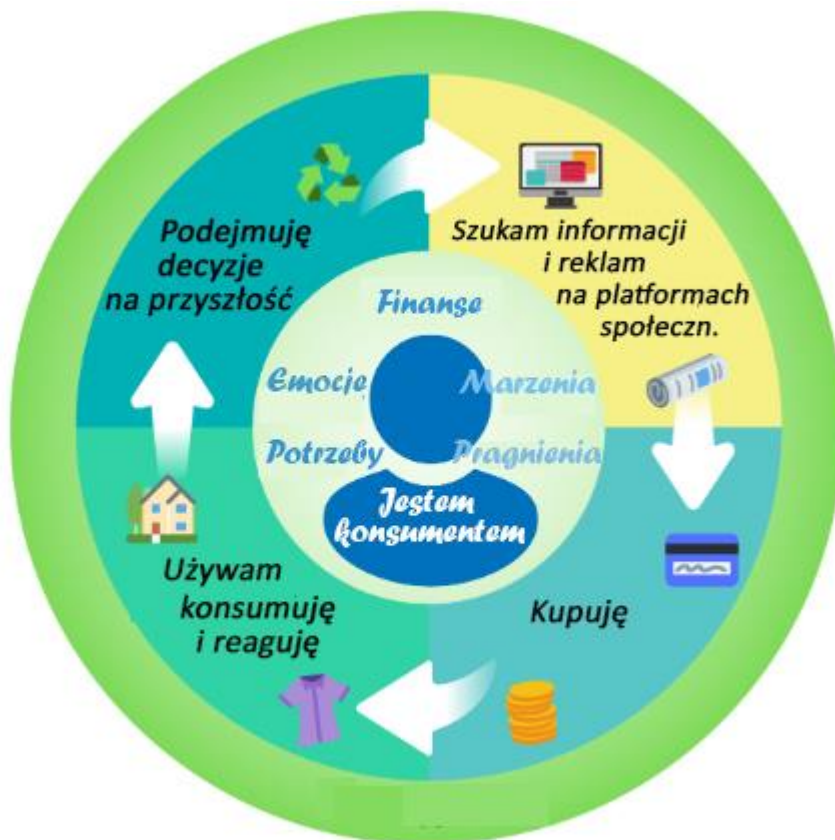
Wdrażanie koncepcji szkoleń Money & Life Skills opiera się również na następujących podstawowych zasadach nauczania w procesie kształcenia osób dorosłych:

1. Zapewnienie procesu uczenia się skoncentrowanego na uczestniku. Uczymy się lepiej, gdy aktywnie uczestniczymy w procesie szkolenia. Uczestnicy są osobami dorosłymi, podobnie jak trener, więc mają doświadczenie życiowe i wcześniej zdobytą wiedzę cenną z punktu widzenia omawiania i zajmowania się tematami szkoleń. Ponadto, jako młode osoby dorosłe, mogą podejmować decyzje związane z procesem szkoleniowym oraz wyrażać swoje poglądy i pomysły na temat tego, w jaki sposób proces szkoleniowy można ułatwić i usprawnić.
2. Wiedza ma znaczenie społeczne. Uczestnicy są bardziej zainteresowani poznaniem zagadnień związanych z ich codziennym życiem i uczestnictwem w procesie szkoleniowym w obliczu sytuacji, z którymi często się spotykają, dzięki czemu mogą zidentyfikować podobieństwa.
3. Zasada integracji. Wiedza jest i pozostaje „otwarta”. Po pierwsze proces szkolenia powinien być dostosowany do warunków życia i potrzeb dorosłych, a po drugie szkolenie jest procesem ciągłym, nawet po zakończeniu sesji.

5. EDUKACJA KONSUMENCKA

Znaczna część naszego systemu edukacji jest ukierunkowana na zapewnienie ludziom umiejętności umożliwiających uzyskanie dobrej pracy i stałego dochodu. Natomiast bardzo mało uwagi poświęca się temu, jak dobrze wydawać pieniądze.

Ilustracja: Fiński Urząd ds. Konkurencji i Konsumentów

Cele i założenia koncepcji Money & Life Skills można również rozumieć jako wkład w edukację konsumencką.

Wikipedia definiuje edukację konsumencką jako „przygotowanie jednostki do podejmowania świadomych decyzji dotyczących zakupu produktów w kulturze konsumenckiej”.

Koncepcja Money & Life Skills stara się uwzględnić także nowe wymiary edukacji konsumenckiej. Jednym z kluczowych aspektów nowego podejścia jest zapewnienie uwzględnienia wymiarów zrównoważonej konsumpcji.

W naszych modułach szkoleniowych staraliśmy się odnieść tam, gdzie to możliwe, do czterech filarów zrównoważonego rozwoju określonych przez Światową Komisję ds. Środowiska i Rozwoju.

- **Zrównoważony rozwój środowiska** – konsumpcja powinna współgrać z procesami naturalnymi, różnorodnością oraz zasadami utrzymania i zabezpieczenia zasobów naturalnych. Największe wyzwania w zakresie zrównoważonego rozwoju środowiska to spowalnianie zmian klimatycznych, ochrona bioróżnorodności i zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych.
- **Zrównoważony rozwój gospodarczy** wymaga, aby rozwój był ekonomicznie efektywny i sprawiedliwy.
- **Zrównoważony rozwój społeczny** oznacza poprawę zdolności ludzi do zarządzania własnym życiem i wzmocnienie tożsamości społecznej. Konsumpcja nie może być sprzeczna z tymi celami. Wyzwania w tym obszarze obejmują wzrost liczby ludności, ubóstwo, dostępność żywności i opieki zdrowotnej, równość płci, dostęp do edukacji i zarządzanie społecznymi skutkami oddziaływania mediów.
- **Zrównoważony rozwój kulturowy** wymaga, aby konsumpcja była w harmonii z kulturą i wartościami. Wyzwania w tym obszarze to konwergencja kultury, mediów i komercji oraz komercjalizacja mediów społecznościowych.

6. STRUKTURA PRZEWODNIKA

Jak wspomniano powyżej, treści Money & Life Skills odnoszą się do rzeczywistych sytuacji i zagadnień związanych z trzema obszarami:

1. zarządzanie dochodami i wydatkami gospodarstw domowych
2. planowanie na przyszłość
3. przygotowanie na najgorsze scenariusze.

Poniższa tabela zawiera przegląd rzeczywistych sytuacji. Wiele historii dotyczy umiejętności radzenia sobie z różnymi wydatkami gospodarstwa domowego. Ponieważ grupą docelową szkolenia są młode osoby dorosłe będące w niekorzystnej sytuacji, postanowiliśmy przedstawić wiele różnych sytuacji życiowych w celu zwiększenia motywacji uczących się. Chociaż większość z tych historii dotyczy budżetu domowego, każdy uczestnik może mieć inne priorytety. Jeden z nich może być zainteresowany kupnem samochodu, podczas gdy inny wkrótce chce zawrzeć związek małżeński lub spodziewa się dziecka. Motywację uczestników do zagłębiania się w szczegóły można osiągnąć jedynie poprzez przedstawienie sytuacji bliskiej ich własnym doświadczeniom życiowym.

ZARZĄDZANIE DOCHODAMI I WYDATKAMI GOSPODARSTW DOMOWYCH	PLANOWANIE NA PRZYSZŁOŚĆ	PRZYGOTOWANIE NA NAJGORSZE SCENARIUSZE
1. Mój pierwszy samochód	10. Przejście na emeryturę	6. Rozwód
2. Zawarcie związku małżeńskiego	13. Studia	7. Utrata pracy
3. Wynajem domu	16. Zmiana ścieżki zawodowej	8. Wypadek / Choroba
4. Kupno domu	19. Oszczędności	14. Budowanie zdolności kredytowej
5. Oczekiwanie dziecka	22. Inwestycje	15. Szukanie pomocy
9. Korzystanie z praw konsumenta		18. Opieka nad starszymi krewnymi
11. Zakup telefonu komórkowego		
12. Wakacje		
17. Garderoba		
20. Zwierzęta domowe		
21. Organizacja wydatków/ gospodarstwo domowe		

Ponieważ materiały opracowane w ramach tego projektu będą wykorzystywane w wielu różnych rodzajach kursów, niniejszy Przewodnik zawiera, zamiast ustandaryzowanego programu nauczania, różne elementy konstrukcyjne, z których trenerzy mogą korzystać zgodnie z ich ramami.

Prezentacja ćwiczeń podzielona jest na dwie główne sekcje:

1. Ogólne wykłady i ćwiczenia, które odnoszą się do bardziej uniwersalnych tematów i które mają zastosowanie do więcej niż jednej sytuacji z życia wziętych przedstawianych na e-platformie.
2. Konkretnie ćwiczenia, które odnoszą się do każdej z 22 sytuacji z życia wziętych.

Niniejszy Podręcznik, jak również Moduły Szkoleniowe, zostały opracowane z poszanowaniem zasad równości szans i niedyskryminacji. Niemniej jednak, w celu zwiększenia przejrzystości i umożliwienia szybszego zrozumienia tekstu, pod pojęciem uczestnika rozumie się zarówno osobę płci żeńskiej, jak i osobę płci męskiej. Z uwagi na grupę docelową projektu zastosowanie formy męskiej w materiałach zdecydowanie ułatwiło przyswajalność zawartych w nich treści, na co wskazały przeprowadzone wcześniej pilotaże.

7. ĆWICZENIA OGÓLNE

7.1 Temat 1: Nasz dochód

Korzyści wynikające z tego tematu:

- Uczestnik szkolenia potrafi zidentyfikować różne źródła dochodów rodziny.
- Uczestnik szkolenia rozróżnia nowe możliwości uzyskania dochodu indywidualnego/rodzinnego w odniesieniu do wartości rodzinnych.
- Uczestnik szkolenia rozumie, które wpływy należy postrzegać jako „dostępne do wydania”.
- Uczestnik potrafi zdefiniować i rozróżnić pojęcia: dochód regularny (stały) i nieregularny.

Sugestie dla trenerów:

Przygotuj krótkie wprowadzenie do tematu. Zapytaj uczestników, co przychodzi im na myśl, kiedy słyszą słowo „dochód” i „przychód” i co to dla nich oznacza. Poproś ich, aby podali przykłady „dochodu” i „przychodu”. Wykorzystaj uzyskane informacje do wprowadzenia do tematu. Sprawdź, czy uczestnicy rozumieją nowo przedstawione informacje. W razie potrzeby podaj nowe przykłady i wyjaśnij ponownie. Zrób to samo z „budżetem”. Upewnij się, że wszyscy uczestnicy rozumieją i używają tych głównych pojęć nadając im takie samo znaczenie.

Budżet to narzędzie do analizy finansów. Pozwala użytkownikom na kontrolowanie zasobów, planowanie wydatków i odpowiednie zarządzanie finansami, dzięki czemu mogą wypełniać swoje miesięczne zobowiązania. Budżet zawiera odpowiedzi na dwa główne pytania:

1. Czy wydaję więcej niż zarabiam?
2. Na co mogę sobie pozwolić?

Dlatego budżetowanie należy rozpocząć od wyliczenia wszystkich dostępnych zasobów.

Aby zrozumieć, jak planować z wyprzedzeniem i mądrze wydawać, uczestnicy szkolenia muszą najpierw być w stanie przejrzeć i zaplanować zasoby „dostępne do wydania”.

Ćwiczenie 1: Podsumowanie swoich dochodów

Ile możesz wydać każdego miesiąca bez popadania w długi?

Aby odpowiedzieć na to ważne pytanie, najpierw musisz wiedzieć, ile faktycznie masz do dyspozycji każdego miesiąca. Znasz tę sumę? Jakiej jest jej źródło? Czy na pewno uwzględnione zostały wszystkie potencjalne dochody, czy nie zapomniałeś o jakichkolwiek źródłach, np. o kieszonkowym? Aby uzyskać dokładniejszy wgląd w swoje dochody, możesz wykonać proste ćwiczenie.

Sporządź tabelę z oddzielnymi wierszami dla każdego źródła dochodu (np. pensja/dodatek, stypendium, kieszonkowe, pożyczka studencka itp.), które otrzymujesz każdego miesiąca. Pomyśl o dochodach z ostatniego miesiąca i zapisz sumę dochodów pochodzących z każdego źródła

w następnej kolumnie. Zsumuj wszystkie dochody i krótko zastanów się nad swoim całkowitym miesięcznym dochodem.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifefskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Ćwiczenie 2: Podsumowanie dochodów swojego gospodarstwa domowego

Twoim kolejnym zadaniem jest obliczenie całkowitego miesięcznego dochodu gospodarstwa domowego.

W tabeli, którą przygotowywałeś, dodaj osobne kolumny dla każdego członka gospodarstwa domowego (żony/męża, dzieci, współlokatora itp.). Dodaj wiersze dla różnych źródeł dochodu, wprowadź kwoty, oblicz indywidualne dochody i zsumuj łączny miesięczny dochód Twojego gospodarstwa domowego.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifefskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Porozmawiaj o dwóch głównych, szerokich kategoriach dochodów – dochodach regularnych (stałych) i nieregularnych.

Ponownie poproś uczestników, aby podzielili się opiniami na temat znaczenia regularnych i nieregularnych dochodów. Poproś ich najpierw, aby wyjaśnili, jak rozumieją te kategorie i podali przykłady. Wyjaśnij im, że ważne jest, aby powiedzieć, co myślą i że nie ma poprawnych lub błędnych odpowiedzi. Ważne jest ujednolicenie koncepcji i pojęć, których grupa będzie używać podczas całego kursu. Wprowadź następujące nowe informacje:

Regularne dochody to te otrzymywane często, regularnie, w określonym czasie lub okresie miesiąca/roku, można na nie liczyć i odpowiednio planować. Wynagrodzenia, stypendia, alimenty lub inne dochody związane z opieką społeczną są (a przynajmniej powinny być) dochodami regularnymi.

Z drugiej strony, nieregularne dochody to środki, które otrzymujemy od czasu do czasu, okazjonalnie. Np. nieregularne dochody pochodzą z dorywczej pracy wykonywanej na rzecz innych, pracy sezonowej, jednorazowej płatności w formie grantu lub wsparcia finansowego.

Dochody te dodawane są do części budżetu indywidualnego/domowego, w której podsumowujesz dostępne zasoby.

Ćwiczenie 3: Rozróżnianie regularnych (stałych) i nieregularnych dochodów

Spójrz na listę (tabelę) swoich dochodów. Które z wymienionych dochodów są regularne? Oznacz je kolorem lub podkreśl.

Czy uwzględniłeś jakieś nieregularne dochody? Czy Ty lub członkowie Twojej rodziny uzyskują w ciągu roku dodatkowe, nieregularne dochody?

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Ćwiczenie 4: Dochód gospodarstwa domowego

Poproś członków Twojego gospodarstwa domowego, aby pomyśleli o swoich zwyczajowych dodatkowych/nieregularnych dochodach. Jeśli nie potrafią podać sumy na poziomie miesięcznym, zapytaj ich, ile takich dochodów uzyskują w ciągu roku. Przelicz kwoty, aby uzyskać nieregularne dochody na poziomie miesięcznym. Dodaj odpowiednią sumę do dochodów każdego członka gospodarstwa domowego (w tym do swojego), a następnie ponownie oblicz całkowity miesięczny dochód gospodarstwa domowego.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Pytania do przemyślenia i omówienia z uczestnikami:

- Jaki dochód jest dostępny do wydania (na poziomie indywidualnym oraz na poziomie gospodarstwa domowego)?
- Na co zwykle wydajemy pieniądze? Podaj kilka przykładów.

7.2 Temat 2: Potrzeby kontra życzenia

Korzyści wynikające z tego tematu:

- Uczestnik szkolenia potrafi wyjaśnić różnicę między potrzebami a życzeniami (na przykładach).
- Uczestnik szkolenia ma kompetencje do wyjaśnienia przyczyn tego rozróżnienia.
- Uczestnik szkolenia rozumie, dlaczego zakup niektórych przedmiotów może zaspokoić zarówno potrzeby, jak i życzenia.

Sugestie dla trenerów:

Przed rozpoczęciem nowego tematu poproś uczestników szkolenia, aby wrócili do swoich list dochodów na poziomie gospodarstwa domowego i ponownie zastanowili się nad sumą całkowitą i sumą, którą uważają za możliwą do wydania. Wyjaśnij, że w następnym ćwiczeniu powinni wyciągnąć z tego wnioski i wykorzystać je w praktyce.

Następnie trener powinien podać przykładową listę dochodów gospodarstw domowych, aby uczestnicy mogli je przeanalizować lub osoby chętne mogą posłużyć się swoimi przykładami.

Ćwiczenie: Na co wydajemy pieniądze?

Poproś uczestników o odegranie ról. Jeśli uczestnicy wahają się i nie ma wystarczającej liczby chętnych, trener/trenerzy mogą zaangażować się w odgrywanie ról. Opierając się na podanym przykładzie dochodów gospodarstw domowych i dostarczonych wytycznych, należy zasymulować proces podejmowania przez gospodarstwo domowe decyzji o wydatkach. Każdy członek gospodarstwa domowego powinien postępować zgodnie z osobistymi planami wydatków, starać się negocjować tak, aby skłonić innych członków do zgodzenia się na te wydatki. Pozostali uczestnicy szkolenia powinni obserwować i robić notatki lub przygotowywać uwagi.

Po odegraniu ról powinna nastąpić dyskusja grupowa, skupiająca się na działaniach aktorów i ich przyczynach.

Po tym, jak uczestnicy szkolenia wyjaśnią swoje punkty widzenia i zakończy się dyskusja grupowa, wyjaśnij im różnicę między potrzebami a życzeniami.

Zwykle mówimy o pięciu podstawowych kategoriach potrzeb:

1. fizjologicznych
2. bezpieczeństwa
3. przynależności
4. uznania
5. samorealizacji.

Odpowiednik graficzny to „piramida potrzeb Masłowa”.

Źródło: <https://psycholog-pisze.pl/7-skladnikow-szczesliwego-zycia/>

Potrzeby dotyczą szerokich kategorii produktów/usług, tzn. różne elementy mogą zaspokoić tę samą potrzebę. Na przykład potrzebę bezpieczeństwa, a dokładniej domu lub innego miejsca do życia, można zaspokoić na kilka sposobów: wynajęcie mieszkania lub domu, kupno nieruchomości, zamieszkanie w akademiku itp.

Życzenia są sprecyzowane – odpowiadają konkretnemu produktowi/usłudze, a nawet marce. Na przykład potrzeba napoju (pragnienie jako potrzeba fizjologiczna) urzeczywistnia się poprzez pragnienie wody, specjalnego rodzaju soku itp.

Ćwiczenie: Rozróżnianie potrzeb i życzeń

Poproś uczestników, aby utworzyli pary/małe grupy (w zależności od struktury grupy i poziomu umiejętności uczestników) celem przeprowadzenia następnego ćwiczenia. W oparciu o to, czego dowiedzieli się o potrzebach i życzeniach powinni:

- rozpoznać i zapisać 1) potrzeby i 2) życzenia, które zostały wymienione w odgrywaniu ról, związane z podejmowaniem decyzji o wydatkach na poziomie gospodarstwa domowego;
- wskazać kilka przykładów potrzeb i życzeń na poziomie jednostki/gospodarstwa domowego.

Po zakończeniu zadania uczestnicy powinni omówić swoje ustalenia.

Dodatkowe pytanie do dyskusji grupowej: Pomyśl o przedmiotach, które mogłyby zaspokoić zarówno potrzebę, jak i życzenie.

7.3 Temat 3: Jak przygotować budżet domowy i uniknąć błędów podczas jego kalkulowania

Korzyści wynikające z tego tematu:

- Uczestnik szkolenia nabywa umiejętności gospodarowania swoim domowym budżetem.
- Uczestnik szkolenia rozumie, jakie elementy powinien mieć budżet, aby uniknąć nieścisłości.
- Uczestnik szkolenia potrafi zrozumieć przyczyny potencjalnego deficytu i przeliczyć budżet ponownie, nanosząc odpowiednie poprawki.

Sugestie dla trenerów:

Teraz, po zastanowieniu się nad potrzebami i życzeniami, uczestnicy są gotowi do przygotowania wstępnego budżetu. Powinni wrócić do listy dochodów uzyskiwanych w gospodarstwie domowym (sporządzonej podczas realizacji tematu 1). Wiedząc, ile pieniędzy zarabia się każdego miesiąca, należy wymienić niezbędne wydatki. Przykładowe wydatki, które należy wziąć pod uwagę, to:

- Wydatki domowe (np. czynsz, media, śmieci, telefon, TV, Internet, usługi domowe)
- Życie codzienne (np. artykuły spożywcze, środki higieniczne, środki czystości, artykuły gospodarstwa domowego)
- Zobowiązania (np. pożyczki, kredyty, karty kredytowe, podatki, opłaty bankowe, alimenty)
- Koszty transportu (paliwo, utrzymanie samochodu, ubezpieczenie samochodu lub bilet autobusowy itp.)
- Inne koszty: odzież, rozrywka, wakacje itp.

Wyjaśnij krótko te kategorie uczestnikom. Omów je i upewnij się, że uczestnicy je rozumieją. Omów również dwie następujące ważne zasady:

- Niektóre wymagane wydatki nie są ponoszone co miesiąc, np. ubezpieczenie samochodu lub wizyty u lekarza. Opłacane są raz lub kilka razy w roku. Nie można ich jednak wykluczyć z listy wydatków i zapomnieć o nich, trzeba je opłacić! Jednym ze sposobów zapewnienia wystarczającej ilości pieniędzy na pokrycie tych kosztów jest sporządzenie listy wszystkich wydatków, które występują tylko kilka razy w roku, zsumowanie ich całkowitego kosztu, podzielenie ich przez 12 i dodanie wyniku do wymaganej miesięcznej listy wydatków. Zapewni to pewne oszczędności na te cele. Przedstaw te elementy uczestnikom prezentując kilka przykładów!
- Nieoczekiwane wydatki zwykle powodują straty budżetowe. Należy więc odłożyć jak najwięcej na fundusz awaryjny i fundusz bezpieczeństwa. Istotnym jest stworzenie własnej finansowej poduszki bezpieczeństwa. Poproś uczestników, aby podali przykłady nieplanowanych wydatków i pomysły, jak sobie z nimi poradzić.

Ćwiczenie: Przygotowywanie wstępnego budżetu domowego

Uczestnicy powinni stworzyć tabelę z listą i sumą wydatków domowych za ostatni miesiąc. Mogą wykorzystać tabelę zawartą w kalkulatorze budżetu domowego jako szablon.

Uwaga: W tym ćwiczeniu trener może zachęcić uczestników do przyniesienia rachunków, które będą wykorzystywane jako źródło informacji. Opcjonalnie trener może przygotować rzeczywiste lub zmyślane rachunki.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Po zakończeniu ćwiczenia, z pomocą trenera, uczestnicy powinni od całkowitych dochodów odjąć łączne wydatki (można wykorzystać dane z ćwiczeń z tematu 1), następnie przeanalizować wyniki i indywidualnie zastanowić się nad sytuacją – czy są z niej zadowoleni, czy wykazali jakieś oszczędności czy może wyszedł im deficyt i jaki mają plan działania.

Po tym, jak wszyscy ukończą zadanie, powinna nastąpić dyskusja grupowa, skupiająca się na:

- mocnych stronach budżetów domowych – poprzez dzielenie się spostrzeżeniami i doświadczeniami oraz,
- zidentyfikowanych problemach i pomysłach na ich rozwiązanie.

Następnie należy omówić z uczestnikami potencjalny deficyt w budżecie domowym:

- najpierw zidentyfikuj przyczyny potencjalnego deficytu: nieoczekiwane koszty, opóźnienia/spadek miesięcznych dochodów, niepełne śledzenie wydatków itp. (podaj kilka przykładów i poproś uczestników, aby podzielili się swoimi przykładami i opiniami).
- następnie omów, jak uniknąć deficytu; upewnij się, że uczestnicy rozumieją przyczyny potencjalnego deficytu i wiedzą, jak przekalkulować ponownie budżet.

Trener powinien przeprowadzić dyskusję zamykającą na koniec sesji. Prosimy o korzystanie z gier ewaluacyjnych, ankiet, rozmów z informacją zwrotną itp. w celu oceny samopoczucia grupy, efektywności pracy grupowej, sukcesu w osiąganiu celów, zaspokojenia indywidualnych oczekiwań itp.

7.4 Temat 4: Znaczenie dobrych nawyków wydawania pieniędzy

Korzyści wynikające z tego tematu:

- Uczestnik szkolenia wie, jak kontrolować swoje wydatki.
- Uczestnik szkolenia rozumie, jak ważne jest podejmowanie mądrych decyzji dotyczących wydatków.
- Uczestnik szkolenia potrafi podać przykłady dobrych nawyków dotyczących wydawania pieniędzy.

Sugestie dla trenerów:

Kontrolowanie wydatków jest jednym z kluczowych czynników efektywnego budżetowania, ponieważ pomaga zapobiegać nadmiernym wydatkom, problemom budżetowym i deficytom. Oto kilka podstawowych wskazówek, nad którymi możesz zastanowić się z uczestnikami szkolenia:

- Zaczynij od swojego budżetu.
- Zapisuj swoje wydatki codziennie, przypisując je do odpowiedniej kategorii. Odejmuj sumę wydatków od dostępnych środków finansowych, za każdym razem, gdy coś wydasz. W ten sposób wiesz, ile pieniędzy pozostało do wydania.
- Unikaj długów – kiedy wydasz dostępne pieniądze, przestań generować wydatki.
- Od czasu do czasu przeglądaj swój budżet – może się okazać, że Twój budżet jest nierealny lub będziesz musiał dokonać przesunięć pieniędzy pomiędzy kategoriami.
- Pod koniec miesiąca przygotuj budżet na następny miesiąc. Po ustaleniu priorytetów (spłata zadłużenia, oszczędności) przejdź do pozostałych wydatków. Być może będziesz musiał ograniczyć niektóre wydatki, pamiętaj jednak, że jeść musisz codziennie.

Na szczęście niektóre wydatki można ograniczyć, podejmując mądrzejsze decyzje dotyczące wydatków lub stosując dobre nawyki związane z wydawaniem pieniędzy. Uczestnicy powinni teraz zrewidować listę miesięcznych wydatków gospodarstwa domowego i zaznaczyć problematyczne wydatki.

Ćwiczenie: Kontroluj swoje wydatki

Uczestnicy wracają do listy zidentyfikowanych miesięcznych wydatków gospodarstwa domowego. Ich zadania to:

- Sprawdzenie, czy uwzględnili wszystkie możliwe wydatki (trener pomaga, wymieniając niektóre zwykłe miesięczne/roczne wydatki, które mogłyby zostać przez przypadek pominięte – np. koszty związane z edukacją – opłaty, książki, sprzęt).
- Dodanie niektórych wydatków, o których łatwo zapomnieć i ponowne przeliczenie całkowitych wydatków oraz zidentyfikowanie ostatecznego wyniku budżetu: czy dochody

przewyższą wydatki (powstaną nam pewne oszczędności) czy wydatki przekroczą planowane dochody (powstanie nam deficyt).

Zaznacz wydatki, które uczestnicy uważają za nadmierne, niepotrzebne lub problematyczne z różnych powodów.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Po zakończeniu zadania przez wszystkich uczestników powinna nastąpić dyskusja grupowa.

UWAGA: W zależności od poziomu umiejętności i wiedzy oraz motywacji uczestników ćwiczenie może zostać przeprowadzone inaczej. Trener może wykonać to ćwiczenie razem z uczestnikami, na konkretnym przykładzie. Powinien zapisać wszystkie elementy na tablicy i wykonać obliczenia wspólnie z uczestnikami, a zakończyć całość dyskusją.

Ćwiczenie: Weryfikacja wydatków – ku mądrzejszym decyzjom i dobrym nawykom związanym z wydatkowaniem pieniędzy

Uczestnicy powinni pomyśleć o wydatkach z poprzedniego tygodnia. Ich zadaniem jest wypisanie wszystkich zakupionych w tym okresie przedmiotów, wydatków z tym związanych i obliczenie sumy. Powinni użyć tabeli zawartej w kalkulatorze budżetu domowego jako szablonu. Trener powinien dysponować komputerem z dostępem do Internetu lub inną możliwością sprawdzenia cen towarów, jeśli uczestnicy nie pamiętają ich.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Aby lepiej kontrolować swoje wydatki i wyrobić w sobie dobre nawyki, uczestnicy powinni zacząć od małych kroków – następne ćwiczenie dotyczy jednego z tych nawyków, który powinien stać się ich codzienną rutyną.

Zadanie domowe/Ćwiczenie: Weryfikacja wydatków – ku mądrzejszym decyzjom związanym z wydatkowaniem pieniędzy

Uczestnicy powinni skorzystać z tej samej tabeli, co w poprzednim ćwiczeniu, wydrukowanej na kartce papieru. Powinni ją nosić ze sobą przez cały tydzień, kontrolując wszystkie wydatki. Po tygodniu trener powinien przeprowadzić dyskusję, w której uczestnicy podzielą się opiniami na temat tej praktyki. Powinni również podzielić się swoimi doświadczeniami z innymi członkami gospodarstwa domowego.

7.5 Temat 5: Praktyki zakupowe

Korzyści wynikające z tego tematu:

- Uczestnik szkolenia nabywa umiejętności sporządzania typowej listy zakupów i nadawania jej priorytetów.
- Uczestnik rozumie zalety i wady różnych rodzajów sklepów.
- Uczestnik rozumie pojęcie „stosunku jakości do ceny”.
- Uczestnik posiada kompetencje do podejmowania mądrych decyzji zakupowych w odniesieniu do voucherów/kuponów, wyprzedaży, promocji itp.

Sugestie dla trenerów:

Na początku tego tematu uczestnicy powinni pomyśleć o poprzednich ćwiczeniach i ich wynikach. Trener powinien przeprowadzić dyskusję grupową skupioną na dwóch głównych pytaniach:

- Które wydatki zostały zidentyfikowane jako problematyczne i dlaczego?
- Jak zadbać o te wydatki – które należy zupełnie wyeliminować (dlaczego?), zmniejszyć lub podzielić (jak?)?

Podziel się z uczestnikami wskazówkami dotyczącymi podejmowania właściwych decyzji o wydatkach, np.:

- Możliwości oszczędzania i kontrolowania miesięcznych wydatków poprzez zawieranie umów – na przykład czy, a jeśli tak, to jakie korzyści Ty odnosisz z zawarcia umowy z usługą telefonii komórkowej/dostawcą Internetu.
- Kupowanie w specjalnych rodzajach sklepów – dyskontowe sklepy spożywcze, outlety, sklepy z odzieżą używaną itp.

Ćwiczenie: Duże kontra małe sklepy – dyskusja przy użyciu materiałów reklamowych

Różne rodzaje sklepów dają różne możliwości: mniejsze sklepy lokalne znajdują się zwykle w pobliżu dzielnic mieszkaniowych i oferują niewielką liczbę produktów, podczas gdy większe sklepy (np. supermarkety) znajdują się zwykle na przedmieściach miasta, ale oferują wiele produktów. Celem tego ćwiczenia jest omówienie w trakcie dyskusji ich zalet i wad. Trener powinien przynieść ze sobą broszury reklamowe, ulotki, katalogi itp. Uczestnicy powinni najpierw zapoznać się z tymi materiałami reklamowymi. Trener rozpoczyna dyskusję, pytając uczestników, które z produktów prezentowanych w materiałach kupiliby i dlaczego. Następnie zostaje przeprowadzona kolejna dyskusja – uczestnicy powinni wyrazić opinie na temat zalet i wad kupowania w małych lub dużych sklepach. Trener powinien moderować dyskusję i zapisywać na tablicy zidentyfikowane zalety i wady.

Opowiedz uczestnikom o działaniach merchandisingowych i ich wpływie na zachowania zakupowe konsumentów i zapytaj uczestników o ich osobiste doświadczenia związane z tymi działaniami.

Jednym z najlepszych sposobów na uniknięcie wydawania więcej niż planowano jest stworzenie listy zakupów i trzymanie się jej. Dlatego następne ćwiczenie dotyczy układania listy zakupów.

Ćwiczenie: Układanie listy zakupów (symulacja)

Uczestnicy pracują w grupach (struktura całej grupy wpływa na to, jak tworzymy podgrupy lub czy istnieje potrzeba dostosowania ćwiczenia przez trenera). Uczestnicy odgrywają rolę domowników i symulują sytuację przed zakupami. Powinni usiąść razem i negocjować priorytety zakupowe. Wynikiem procesu powinna być lista zakupów na tydzień z pozycjami wymienionymi w kolejności zgodnej z priorytetami.

Uczestnicy powinni zaznaczyć i wyjaśnić priorytety, zdecydować, gdzie zrobiliby zakupy, jak zorganizowaliby pójście do sklepu (np. jadąc do większego sklepu, aby zrobić większe zakupy, trzeba uwzględnić koszty transportu), co kupić najpierw, co zrobić z resztą pieniędzy. Muszą również porozmawiać o planie B – co się stanie, jeśli niektóre ważne przedmioty nie zostaną kupione i jakie są konsekwencje zmiany planu.

Po zakończeniu zadania przez wszystkie grupy, powinna nastąpić wspólna burza mózgów prowadzona przez trenera.

Uczestnicy mogą również wykonać to przydatne praktyczne ćwiczenie w jeszcze mniejszych grupach, aby uzyskać informacje potrzebne do stworzenia listy zakupów.

Przy zakupie ważne jest, aby naprawdę dobrze przeanalizować „stosunek jakości do ceny”. Następne ćwiczenie powinno pomóc uczestnikom lepiej zrozumieć tę koncepcję.

Ćwiczenie: Wykorzystywanie okazji do robienia mądrych zakupów

Trener dostarcza uczestnikom różne ulotki i broszury ze zniżkami lub kuponami z lokalnych supermarketów.

Pierwszym zadaniem dla nich jest wybór towaru, na przykład sera i porównanie cen w różnych sklepach. Trener powinien pomóc im sprawdzić koszty i wyjaśnić, jak różnią się ceny w stosunku do różnych ilości produktów/różnej wagi/paczek.

Drugie zadanie polega na tym, aby uczestnicy wybrali często spożywany przez nich produkt, np. ziemniaki. Powinni wskazać najlepszą/najtańszą opcję zakupu tego towaru – np. zakup 1 kilograma lub większej paczki i wyjaśnić, dlaczego.

Trzecie zadanie dotyczy voucherów/kuponów. Uczestnicy powinni obliczyć różnicę w cenie – oszczędności jakie można osiągnąć, korzystając z voucherów/kuponów na niektóre towary.

Zakończ ćwiczenie, zwracając uwagę, że porównując ceny produktów, uczestnicy muszą pamiętać o:

- rzeczywistej cenie jednostkowej, takiej jak kilogram, litr, sztuka itp. – zwykle małe opakowania są droższe niż większe.

- jakości, trwałości i innych cechach produktów – czasami produkty, które na pierwszy rzut oka są droższe, faktycznie wystarczają na dłużej, więc są one lepszą opcją niż tańsza alternatywa – pomyśl o bateriach, skoncentrowanych detergentach i tak dalej.

Trener powinien przeprowadzić dyskusję zamykającą tę część. Prosimy o wykorzystanie gier ewaluacyjnych, ankiet, rozmów z informacją zwrotną itp. w celu oceny samopoczucia grupy, efektywności pracy grupowej, sukcesu w osiąganiu celów, zaspokojenia indywidualnych oczekiwań itp.

7.6 Temat 6: Kontrolowanie wydatków

Korzyści wynikające z tego tematu:

- Uczestnik szkolenia rozumie, w jaki sposób można ograniczyć wydatki, wiedząc, jak zastąpić jeden produkt innym tańszym.
- Uczestnik wie, jak może oszczędzać produkty i unikać marnotrawstwa.
- Uczestnik bez kupowania jest w stanie osiąść niektóre produkty samodzielnie je wytwarzając.

Ćwiczenie: Redukcja wydatków

Uczestnicy i trener powinni wrócić do listy wydatków domowych, a dzięki wiedzy zdobytej w tym temacie oraz temacie dotyczącym kontrolowania wydatków, dobrych nawyków w zakresie wydawania pieniędzy i mądrzejszych praktyk zakupowych, powinni wykonać następujące czynności:

1. Dla każdej (lub wybranych) kategorii wydatków trener przynosi produkty lub przygotowuje zdjęcia produktów/usług związanych z kategoriami. Na przykład:

5 l mleka X (marka) na miesiąc	cena całkowita: ...
5 l mleka Y (marka) na miesiąc	cena całkowita: ...
5 kg jabłek	cena całkowita: ...
3 kg proszku do prania X (marka)	cena całkowita: ...
3 kg proszku do prania Y (marka)	cena całkowita: ...
2. Trener nadzoruje dyskusję grupową o tym, jak można zmniejszyć wydatki, zastępując jeden produkt innym tańszym.
Pomyśl o tańszych zamiennikach produktów, wprowadź na tej podstawie nową cenę całkowitą i przelicz wydatki. Zanonuj sumę zaoszczędzonych w ten sposób pieniędzy i zastanów się, jak można je wykorzystać.
3. Spójrz na listę przedmiotów, które są regularnie kupowane. Czy istnieje możliwość samodzielnego wytworzenia/przygotowania niektórych z nich zamiast wydawania pieniędzy na ich zakup?
4. Pomyśl o innych produktach, które zwykle kupujesz, a które mógłbyś wykonać samodzielnie. Zastanów się nad tym i przedyskutuj kilka pomysłów.

Na koniec tego ćwiczenia wszyscy uczestnicy powinni mieć kilka pomysłów na dodatkowe oszczędności/mądrzejsze wydatki.

7.7 Temat 7: Cele i podstawy oszczędzania

Korzyści wynikające z tego tematu:

- Uczestnik szkolenia ogólnie wie, co sprawia, że każdy cel jest inny i rozumie znaczenie priorytetyzacji celów.
- Uczestnik rozumie znaczenie rozwijania postawy oszczędzania.
- Uczestnik zna powody, dla których powinien rozważyć oszczędzanie na swoją przyszłość i rozróżnia cele krótko-, średnio- i długoterminowe.
- Uczestnik jest w stanie przewidzieć przyszłe wydarzenia i potencjalne wydatki.

Sugestie dla trenerów:

Aby zrobić krótkie wprowadzenie do tematu, możesz rozpocząć otwierającą dyskusję i zapytać uczestników, co myślą o swoich nawykach oszczędzania. Czy myślą, że oszczędzają wystarczająco dużo pieniędzy, czy mogą zaoszczędzić więcej? Zapytaj ich, czy potrafią rozpoznać motywy oszczędzania i jak bardzo są wytrwali. Jeśli uczestnicy w ogóle nie są w stanie oszczędzać, poproś ich, aby wyobrazili sobie sytuację, w której mogliby oszczędzać i zastanowili się na co przeznaczyliby zaoszczędzone pieniądze.

Ćwiczenie: Ustal swoje krótko- i długoterminowe cele oszczędzania

Plan oszczędnościowy zakłada, że określiłeś już swoje priorytety i sporządziłeś listę swoich celów. Dlatego teraz uczestnicy powinni zdefiniować swoje cele i indywidualnie wypełnić tabele. W zależności od poziomu zrozumienia tematu przez uczestników, ćwiczenie to można wykonać w formie dyskusji grupowej. Możesz poprosić każdego uczestnika o zaproponowanie własnych celów na przyszłość i wypełnienie tabeli na tablicy.

Uczestnicy powinni wymienić co najmniej trzy krótkoterminowe, trzy średnioterminowe i trzy długoterminowe cele osobiste. Dla każdego celu osobistego powinni określić cel finansowy i czas jego osiągnięcia.

Jeśli uczestnicy pracują indywidualnie, po zakończeniu powinni przedyskutować swoje cele z innymi uczestnikami – czy mają takie same cele, czy zgadzają się dokonując kategoryzacji, czy mają jakieś propozycje, jak te cele osiągnąć. Wymiana doświadczeń w tej kwestii może być cenna dla uczestników.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Ćwiczenie: Priorytetyzacja celów oszczędnościowych

To ćwiczenie jest kontynuacją poprzedniego. Uczestnicy mogą pracować indywidualnie lub w grupie. Uczestnicy omawiają priorytety swoich celów, w zależności od tego, w jaki sposób przeprowadzone zostało poprzednie ćwiczenie. Korzystając z tej samej tabeli, uczestnicy zaznaczają w ostatniej

kolumnie, jak ważny/pilny jest każdy cel. Jeśli przeprowadzasz dyskusję grupową, upewnij się, że każdy uczestnik jest zaangażowany i dzieli się swoimi opiniami.

Po zakończeniu uczestnicy powinni przeanalizować i przedyskutować sposób i powody ustalenia priorytetów celów w określony sposób. Następnie wszyscy uczestnicy powinni wspólnie z trenerem przeprowadzić burzę mózgów i wyciągnąć wnioski, podsumować lekcje dotyczące ustalania priorytetów.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calculator/index.php?localize=pl>

Ćwiczenie: Ustalanie celów finansowych do przygotowania planu oszczędnościowego

To ćwiczenie jest kontynuacją poprzedniego, w którym uczestnicy mieli za zadanie ustalić plan działań finansowych dla osiągnięcia swoich osobistych celów. Mogą pracować indywidualnie lub w grupie, w zależności od tego, jak zorganizowane zostały poprzednie ćwiczenia. Jeśli przeprowadzasz dyskusję grupową, upewnij się, że każdy uczestnik jest zaangażowany i że zapisujesz ich odpowiedzi na tablicy.

Aby sporządzić plan finansowy dla osiągnięcia swoich celów, uczestnicy muszą pomyśleć o celach finansowych, które są spójne z ich osobistymi celami.

Jeśli uczestnicy pracują indywidualnie, po zakończeniu wypełniania tabeli powinni przeanalizować i przedyskutować sposób i przyczyny definiowania celów finansowych w określony sposób. Możesz przeprowadzić burzę mózgów, dzielić się opiniami i wyciągać wnioski wraz z uczestnikami.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calculator/index.php?localize=pl>

7.8 Temat 8: Sposoby oszczędzania

Korzyści wynikające z tego tematu:

- Uczestnik zna niektóre formy oszczędzania.
- Uczestnik rozumie zalety i wady każdej formy oszczędzania.
- Uczestnik posiada kompetencje do proponowania możliwych sposobów zwiększenia swojej zdolności oszczędzania.

Ćwiczenie: Co wiesz o oszczędzaniu?

Przeprowadź dyskusję grupową na temat możliwych form oszczędzania. Niech uczestnicy wymienią się opiniami na temat możliwości oszczędzania i powodów, dla których z nich korzystają. Czy ich formy oszczędzania pozwalają im zaoszczędzić wystarczająco dużo pieniędzy, aby osiągnąć krótko- i długoterminowe cele określone w poprzednim ćwiczeniu? Jeśli nie, pod koniec tej sesji powinni ponownie przemyśleć swoje cele i opcje oszczędzania oraz dostosować swoje cele osobiste do celów finansowych.

Zapisz ich odpowiedzi na tablicy. Możesz zrobić tabelę, w której zapiszesz wszystkie formy oszczędzania, które uczestnicy znają i spróbuj ocenić wraz z nimi zalety i wady ich posiadania. Możesz również omówić cele korzystania z każdej opcji – zaspokojenie potrzeb krótkoterminowych, średnioterminowych lub długoterminowych. Dodaj nowe opcje podczas sesji i poproś uczestników o podzielenie się ich opinią, nawet jeśli nigdy z nich nie korzystali. Poproś ich, aby opisali sytuację życiową, w której będą z nich korzystać lub nie, oraz powody, dla których to robią. Możesz co miesiąc oszczędzać określoną kwotę i trzymać ją w domu, lub możesz wpłacić pieniądze, które już masz na konto oszczędnościowe i otrzymać odsetki. Jaki byłby Twój wybór i dlaczego?

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

7.9 Temat 9: Ogólne zalecenia dotyczące oszczędzania

Korzyści wynikające z tego tematu:

- Uczestnik wie, jak zaoszczędzić pieniądze.
- Uczestnik wie czego unikać, aby oszczędzać.
- Uczestnik jest świadomy jakie są możliwości oszczędzania.

Sugestie dla trenerów:

Na początku tej sesji trener powinien przeprowadzić wstępną dyskusję i zapytać uczestników, jakie przeszkody napotykają, gdy próbują oszczędzać. Uczestnicy powinni wyjaśnić, w jaki sposób pokonują te przeszkody i czy wpływają one na ich przyszłe decyzje dotyczące oszczędzania.

Celem tego tematu jest zaangażowanie uczestników w sytuacje z życia codziennego, w których muszą podejmować decyzje finansowe dotyczące oszczędzania. Szkolenie powinno mieć charakter interaktywny i sprzyjać wyrażaniu opinii uczestników oraz podejmowaniu decyzji w różnych sytuacjach.

Ćwiczenie: Doradca finansowy

W zależności od poziomu wiedzy i zrozumienia problemów związanych z oszczędzaniem w Twojej grupie docelowej, możesz przeprowadzić ćwiczenie polegające na odgrywaniu ról, albo poprzez stworzenie zespołów uczestników albo poprzez aktywne uczestnictwo trenera w tej grze. Jeśli zdecydujesz się stworzyć zespoły składające się z co najmniej dwóch uczestników, powinni oni otrzymać zadania dotyczące różnych sytuacji życiowych i spróbować znaleźć najlepsze rozwiązanie. Jeden z uczestników powinien wcielić się w osobę szukającą porady dotyczącej konkretnego problemu finansowego, a drugi w rolę doradcy finansowego i zaproponować rozwiązania. Jeśli zdecydujesz się na aktywną rolę trenera, wówczas trener i uczestnik lub dwóch trenerów mogą przyjąć role i symulować podejmowanie decyzji w rzeczywistych sytuacjach.

Najlepiej byłoby, gdyby uczestnicy mogli przedstawić swoje życiowe sytuacje i podjęte przez siebie decyzje.

Głównym celem tego ćwiczenia polegającego na odgrywaniu ról jest rozpoznanie przeszkód w oszczędzaniu pieniędzy, a następnie wyznaczenie realistycznych celów i podejmowanie decyzji finansowych, które mają zastosowanie w rzeczywistej sytuacji życiowej.

Jeśli zorganizujesz to ćwiczenie tworząc zespoły uczestników, poszczególne grupy powinny przedstawić swoją sytuację innym zespołom. Następnie można rozważyć i przeanalizować sugestie innych uczestników.

Ćwiczenie: Aplikacje mobilne dla finansów osobistych

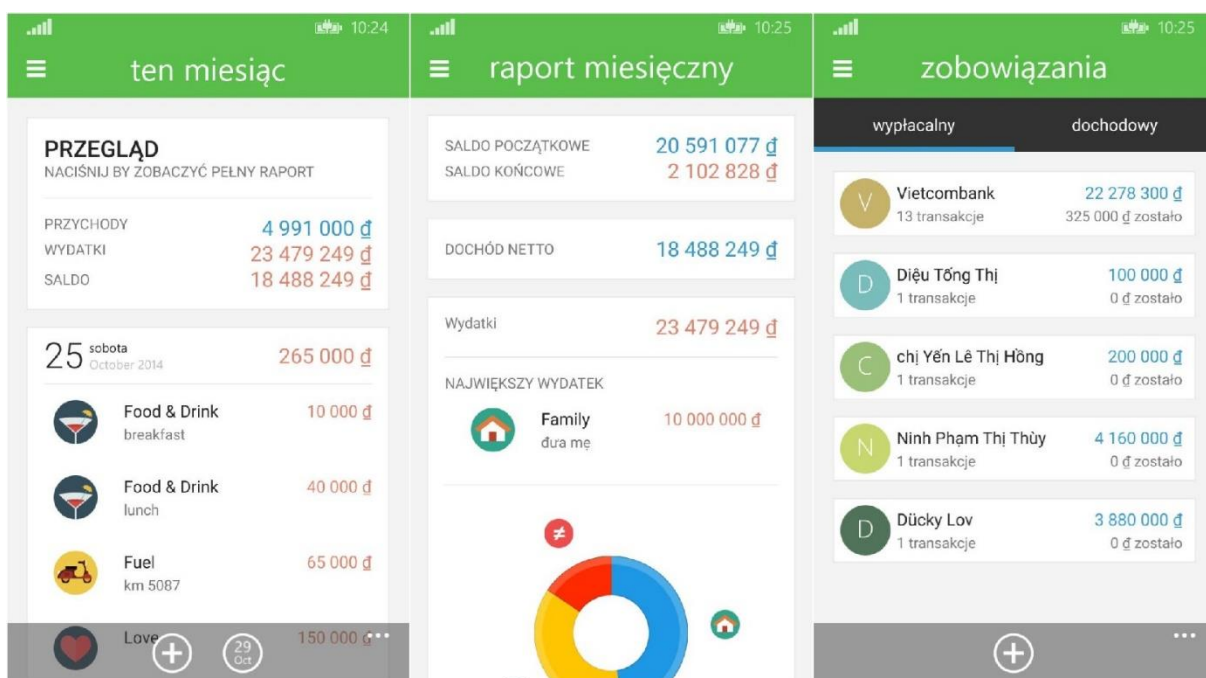
Zakładając, że większość uczestników korzysta ze smartfonów, na zajęciach można znaleźć i wykorzystać aplikacje mobilne do finansów osobistych. Jedną z darmowych wielojęzycznych aplikacji jest np. Money Lover, którą można pobrać ze sklepu Google Play. Opcje językowe są różne, a interfejs jest przyjazny dla użytkownika i działa dość łatwo.

Aplikacja umożliwia śledzenie transakcji i zmian na rachunkach bankowych oraz generowanie raportów na podstawie codziennych wpisów w Bazie Rachunków i Transakcji.

Niech uczestnicy pobiorą aplikację. Wyjaśnij im, jak można z niej korzystać. Następnie mogą wprowadzić niektóre z ostatnich zmian na swoich rachunkach bankowych i transakcjach z poprzednich dni, aby wygenerować raporty według różnych kryteriów:

- dochody
- wydatki.

Dzięki temu uzyskają jasny obraz swoich wydatków i możliwości oszczędzania, których nie są świadomi. Zaproponuj im, aby kontynuowali regularne wprowadzanie swoich wydatków do aplikacji przynajmniej w trakcie kursu, aby mogli podzielić się swoimi opiniami na temat swoich nawyków pod koniec kursu.

Źródło: <https://antyapps.pl/wp-content/uploads/2015/08/3x11.jpg>

7.10 Temat 10: Jak przygotować plan oszczędzania

Korzyści wynikające z tego tematu:

- Uczestnik wie, jak stworzyć plan oszczędzania.
- Uczestnik rozumie znaczenie planu oszczędzania.
- Uczestnik potrafi wyjaśnić, dlaczego i w jaki sposób plan oszczędzania może być częścią planu budżetowego.

Sugestie dla trenerów:

Celem wprowadzenia w temat należy przeprowadzić dyskusję otwierającą i zapytać uczestników, jakie zasady stosują, aby zaoszczędzić pieniądze. Dzielenie się doświadczeniami może mieć dla uczestników wielką wartość. Ponieważ dobry plan oszczędzania jest podstawą do osiągnięcia osobistych celów, w kolejnym ćwiczeniu uczestnicy powinni ostatecznie ustalić swoje plany oszczędzania.

Ćwiczenie: Ustal swój plan oszczędzania

To ćwiczenie powinno być przeprowadzone w zależności od sposobu, w jaki wykonałeś poprzednie dotyczące wyznaczania celów. Jeśli zdecydujesz się na dyskusję grupową, masz już tabelę na tablicy, która powinna być teraz wypełniona opiniami uczestników na temat różnych wyżej wymienionych form oszczędzania. Możesz wymienić formy oszczędzania, o których już wspomniano (na przykład: konto oszczędnościowe, konto bieżące, itp.) i poprosić uczestników o powiązanie tych form oszczędzania z ich osobistymi i finansowymi celami. Możesz pomóc im zrozumieć, dlaczego niektóre opcje są odpowiednie dla określonych celów.

Jeśli uczestnicy wypełnili poprzednie tabele indywidualnie, powinni teraz wypełnić kolumny dotyczące działań, które podejmą, aby osiągnąć swoje cele. Uczestnicy mogą skorzystać z utworzonej już listy form oszczędzania oraz przedyskutować i sklasyfikować opcje w dwóch grupach: grupa opcji, które można wykorzystać do osiągnięcia określonych celów oraz grupa opcji, których nie można wykorzystać do osiągnięcia określonych celów.

Daj im czas na przemyślenie wszystkiego, czego nauczyli się podczas tej sesji oraz wdrożenie tego w swoim planie zgodnie z ich sytuacją finansową. Uczestnicy mogą wyjaśnić, dlaczego niektóre formy oszczędzania nie mają zastosowania w ich przypadku i jakie opcje oszczędzania posiadali/wybrali wcześniej. Czy ich cele zmieniły się w ciągu ich życia? Jak udało im się sfinansować swoje potrzeby? Czy musieli zrezygnować z niektórych celów i dlaczego?

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

7.11 Temat 11: Formy oszczędzania w instytucjach finansowych – oszczędności w bankach

Korzyści wynikające z tego tematu:

- Uczestnik potrafi określić czym jest instytucja finansowa i jakie korzyści płyną z korzystania z usług przez nią świadczonych.
- Uczestnik posiada umiejętność wyboru najbardziej dostosowanej do swoich potrzeb instytucji finansowej oraz najlepszego rodzaju rachunku oszczędnościowego.
- Uczestnik posiada umiejętności i wiedzę, aby wybrać najlepszy rodzaj rachunku oszczędnościowego do swoich potrzeb i sposobów korzystania z produktów bankowych (przelewy, karty debetowe, czek i itp.).

Sugestie dla trenerów:

Proponujemy, aby ten temat przedstawił pracownik banku, który powinien:

- zaprezentować bank jako instytucję finansową oraz przedstawić ofertę usług bankowych; w ten sposób uczestnicy powinni uzyskać jasny obraz wszystkich korzyści, jakie mogą odnieść z korzystania z usług bankowych,
- zgodnie z omówionymi już zwyczajami i celami oszczędzania uczestników, zasugerować produkty umożliwiające oszczędzanie pieniędzy oferowane przez bank,
- przedstawić krótkie wyjaśnienie procedur bankowych, wydatków i dokumentów wymaganych do otwarcia rachunku bankowego lub innych usług, którymi zainteresowani są uczestnicy,
- zwięźle wyjaśnić warunki lokaty pieniężnej krótko- i długoterminowej,
- podać bardziej szczegółowe wyjaśnienia dotyczące możliwych transakcji pieniężnych oraz, jeśli uznasz to za przydatne dla konkretnej grupy docelowej, usług bankowości elektronicznej,
- zwięźle wyjaśnić aplikacje do monitorowania transakcji na rachunku bankowym, jeśli uznasz to za przydatne dla konkretnej grupy docelowej.

7.12 Temat 12: Zarządzanie długiem – traktuj pożyczanie z ostrożnością

Korzyści wynikające z tego tematu:

- Uczestnik rozumie podstawowe znaczenie pojęć finansowych związanych z pożyczaniem pieniędzy.
- Uczestnik zna różne źródła, skąd można pożyczyć pieniądze, rozumie ryzyko związane z zaciąganiem długu.
- Uczestnik ma świadomość jak ważne są warunki zaciągania kredytów.
- Uczestnik rozumie, dlaczego powinien roztropnie pożyczać.

Sugestie dla trenerów:

Analizując poprzednie tematy uczestnicy nauczyli się, że można zaoszczędzić trochę pieniędzy kontrolując wydatki, robiąc zakupy mądrze i efektywnie, planując z wyprzedzeniem, opracowując własny budżet itp. Czasami możesz potrzebować więcej pieniędzy niż te które faktycznie masz pod ręką. Powodów, dla których możesz potrzebować dodatkowych pieniędzy może być wiele.

Często dzieje się tak z powodu nieplanowanych wydarzeń (trudnych do przewidzenia), takich jak drogie ceremonie ślubne, pilny remont domu/mieszkania, kupno mebli lub sprzętów domowych lub kiedy niektórzy członkowie Twojej rodziny popadają w kłopoty finansowe. Może to być przyjemne lub nieprzyjemne wydarzenie, ale ponieważ dzieje się to nagle, niezbędne środki na ten cel nazwiemy awaryjnymi. Warto odłożyć trochę pieniędzy na wypadek sytuacji awaryjnych. Jeśli jednak Twoje dochody na to nie pozwalają, jedynym dostępnym rozwiązaniem będzie ich pożyczanie.

Ćwiczenie: Doświadczenia związane z pożyczaniem

Dyskusja powinna rozpocząć się na początku sesji i rozwijać równoległe z poniższą prezentacją teoretyczną.

1. Przedstaw scenariusz, w którym potrzebujesz dodatkowych pieniędzy. Wyjaśnij, że potrzeba zaciągnięcia pożyczki pojawia się w sytuacji, gdy powinieneś pomyśleć o najlepszym sposobie oszczędzania pieniędzy na przyszłość.
2. Poproś uczestników szkolenia, aby wymienili kilka powodów, dla których pożyczyliby pieniądze. Niech uczestnicy zastanowią się nad tym przez chwilę, a następnie zaangażuj ich w burzę mózgów, która zaowocuje listą pomysłów na alternatywne sposoby znalezienia źródła pieniędzy.
3. Zaczynaj rysować tabelę na tablicy. Dodaj osobny wiersz dla każdego sposobu. Dodaj wiersze takie jak na przykład: pożyczanie od członków rodziny, przyjaciół i krewnych, od parabanków, banków itp. W poprzedniej dyskusji uczestnicy zostali już nakierowani na zastanowienie się nad potrzebą pożyczania i alternatywnymi źródłami pożyczania pieniędzy. Poproś ich, aby opowiedzieli o swoich doświadczeniach związanych z zaciąganiem pożyczek, tj. aby wyjaśnili, co zwykle robią, gdy potrzebują dodatkowych pieniędzy i na co ich potrzebują.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

7.13 Temat 13: Koszt pożyczania

Korzyści wynikające z tego tematu:

- Uczestnik rozumie znaczenie kosztu pożyczania pieniędzy.
- Uczestnik rozróżnia kredytodawcę (pożyczkodawcę) i kredytobiorcę (pożyczkobiorcę).
- Uczestnik jest świadomy podjętego zobowiązania finansowego.
- Uczestnik jest w stanie samodzielnie znaleźć lub obliczyć wysokość odsetek.

Sugestie dla trenerów:

Pożyczanie pieniędzy kosztuje, z wyjątkiem rzadkich przypadków, gdy pożyczasz od członków rodziny, krewnych i przyjaciół. We wszystkich innych przypadkach musisz zapłacić osobie/instytucji, od której pożyczyłeś.

Umowa kredytu (pożyczki) to formalna umowa zawarta pomiędzy kredytodawcą (pożyczkodawcą) a kredytobiorcą (pożyczkobiorcą). Stroną udzielającą kredytu (pożyczki) jest kredytodawca (pożyczkodawca). Stroną, która zaciąga kredyt (pożyczkę) jest kredytobiorca (pożyczkobiorca). W większości krajów tylko banki mogą legalnie udzielać kredytu. W niektórych krajach istnieją również spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, niebankowe instytucje pożyczkowe, stowarzyszenia oszczędnościowo-pożyczkowe, a także inne organizacje kredytowe (organizacje pozabankowe).

Ćwiczenie: Jak obliczyć wysokość odsetek?

1. Wyszukaj w Google nazwę banku, o którym już wiesz, że ma wbudowany kalkulator kredytowy na swojej oficjalnej stronie internetowej. Kalkulator ma różne aktywne komórki, w których należy wprowadzać wartości. Często to Ty decydujesz o kwocie kredytu, okresie kredytowania i ewentualnie o sposobie zabezpieczenia spłaty kredytu.
2. Zaczynij od wprowadzenia danych w odpowiednich komórkach. Sam kalkulator obliczy wyniki. Wynik najczęściej podawany jest w postaci całkowitej kwoty pieniędzy, którą należy spłacić na koniec okresu kredytowania lub wysokości raty. Wynik jest zależny od wszelkich zmian danych wprowadzanych do aktywnych komórek. Zdecydowanie zaleca się, aby wykonać to ćwiczenie jako studium przypadku, z parametrami które można zmieniać (wymyślone lub realne oferty banków).

Przykład może być wykonany z następującymi wartościami:

- Kwota kredytu: 5 000,00 PLN
- Oprocentowanie (jeśli dotyczy): 9%, 12%, 17%
- Okres kredytowania (w latach): 1, 3, 5
- Łączna miesięczna (roczna) opłata (zmienna – do omówienia)

3. Następnie poproś uczestników, aby zrobili to samo.

4. Omów z nimi, w jaki sposób zmiany wartości generują zmiany na poziomie zobowiązania finansowego (miesięcznych/rocznych rat/płatności), aby uczestnicy zrozumieli zależności między warunkami kredytu a poziomem zobowiązania finansowego.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

7.14 Temat 14: Odsetki i inflacja

Korzyści wynikające z tego tematu:

- Uczestnik rozumie różnicę między oprocentowaniem prostym a oprocentowaniem składanym (złożonym).
- Uczestnik zdaje sobie sprawę z wagi efektów długofalowych.
- Uczestnik rozumie wpływ inflacji na oszczędności.

Sugestie dla trenerów:

Wyjaśnij uczestnikom, jak oprocentowanie może działać przeciwko nim, ale także jak może działać na ich korzyść. Kiedy bierzesz kredyt/pożyczkę z oprocentowaniem, działa to przeciwko Tobie, ale kiedy inwestujesz i korzystasz z oprocentowania składanego, działa to na Twoją korzyść.

Co to jest oprocentowanie składane (lub procent składany)?

Kiedy masz konto, które gromadzi odsetki, zarobione odsetki są dodawane do kwoty głównej. Następnie nalicza się odsetki od nowego, większego kapitału i cykl się powtarza. To procent składany!

Skutki oprocentowania składanego są najwyraźniej widoczne po dłuższym czasie.

Ćwiczenie: Wartość czasu

Przykłady Oli i Mikołaja

Trener pokazuje przypadek Oli i Mikołaja, z których każdy zainwestował łącznie 10 000 PLN. Ola zaczęła od razu, wpłacając 100 PLN miesięcznie przy oprocentowaniu 2%. Po 10 latach Ola przestała dokonywać wpłat. Mikołaj natomiast czekał 10 lat, zanim rozpoczął inwestowanie. Odkładał także 1200 PLN rocznie przez 10 lat, przy takim samym oprocentowaniu jak Ola. Kto po 20 latach ma więcej pieniędzy? Szokująco, bilans Oli jest trzy razy większy niż Mikołaja, dzięki dodatkowemu czasowi, przez który inwestycja pracowała.

Trener prosi uczestników o wpisanie kwoty, którą ich zdaniem mogą zaoszczędzić miesięcznie. W zależności od sytuacji oprocentowanie jest modyfikowane. Wyniki są omawiane w grupie.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Inflacja

Inflacja może pochłoniąć siłę nabywczą Twoich pieniędzy. Oznacza to, że z uwagi na inflację, 10 PLN, które zarobisz dzisiaj, może nie być warte 10 PLN w przyszłości. Oto kilka rzeczy, o których należy pamiętać, myśląc o inflacji:

Gotówka w skarpecie

Przechowywanie całej gotówki w skarpecie jest nie tylko niebezpieczne, ale dosłownie kosztuje. Zakładając hipotetycznie, że stopa inflacji wynosi 2%, każde 100 PLN, które schowasz, zmniejszy swoją wartość w przyszłym roku do 98 PLN.

Stopa zwrotu

Ponieważ inflacja zmniejsza siłę nabywczą Twoich pieniędzy, wszelkie zwroty, które zarabiasz na swoich kontach, mogą nie być „prawdziwą” stopą zwrotu. Jeśli Twoje konto uzyskało hipotetyczną stopę zwrotu 3,5% w ciągu ostatniego roku, ale inflacja wyniosła 1,5%, Twoja rzeczywista stopa zwrotu wyniosła 2%.

Ćwiczenie: Wpływ inflacji na nasze oszczędności

Na podstawie kalkulatora z poprzedniego ćwiczenia uczestnicy dodają stopę inflacji i omawiają wynik.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

8. ĆWICZENIA SZCZEGÓŁOWE

8.1 Mój pierwszy samochód

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

Zakup pierwszego samochodu jest jednym z emocjonalnych kroków milowych dla większości ludzi, zwłaszcza dla młodych, dorosłych mężczyzn. Dlatego bardzo często zdarza się, że racjonalne względy odkłada się na bok, a „potrzebę” posiadania określonego modelu uzasadnia się wyłącznie względami emocjonalnymi.

Dlatego szczególnie ważne jest udzielenie pewnych wskazówek i pokazanie możliwych alternatyw, aby zakup samochodu nie prowadził do katastrofy finansowej.

Nasza historia przedstawia Piotra, który jest już na tyle dorosły, że może prowadzić własny samochód. Historia ta zawiera kilka elementów:

- Jak znaleźć samochód odpowiedni **do swoich możliwości finansowych**?
- Jak obliczyć budżet potrzebny na zakup samochodu?
- Porównanie całkowitych kosztów posiadania nowego samochodu w stosunku do samochodu używanego.
- Istotne pytania, które należy sobie zadać przed podjęciem decyzji o zakupie.
- Co to jest amortyzacja samochodu?

Na koniec postaramy się również podnieść świadomość ekologiczną i zaproponować alternatywne środki transportu.

Mój pierwszy samochód

Historia Piotra i jego marzenia

Piotr jest szczęśliwy. Właśnie zakończył staż jako stolarz, tuż po swoich 18 urodzinach. Teraz chce spełnić swoje największe marzenie. Chce mieć samochód. Jego ulubioną marką jest BMW. Kiloro jego znajomych jeździ samochodami tej marki.

Istnieje kilka opcji:

1. Kupno nowego samochodu na kredyt.
2. Leasing nowego samochodu.
3. Kupno używanego samochodu.

Piotr powinien również wziąć pod uwagę koszty utrzymania. Czy będzie mógł pozwolić sobie na swoje marzenie?

Sugestie dla trenerów:

Jako trener powinieneś mieć świadomość, że dla większości młodych ludzi zakup samochodu to nie tylko wielki krok finansowy, ale także kwestia emocjonalna. Dlatego tym ważniejsze jest wyjaśnienie, że nie wystarczy wziąć pod uwagę tylko ceny zakupu, ale trzeba też mieć świadomość wszelkiego rodzaju kosztów utrzymania. Dlatego radzimy podzielić sesję na kilka etapów:

Ćwiczenie: Czy Piotra w ogóle stać na zakup (i utrzymanie) samochodu?

Najpierw Piotr musi dowiedzieć się, ile ma pieniędzy na swój samochód. Musi sprawdzić swój budżet. Uczestnicy powinni wybrać wersję najbardziej zbliżoną do ich rzeczywistej sytuacji finansowej.

Po wypełnieniu tabeli omawiają swoje wyniki. Powinni skoncentrować się na następujących pytaniach:

- Czy Piotr ma jakieś aktywa, które może wykorzystać na zakup samochodu?
- Jaka jest maksymalna kwota dostępna miesięcznie?

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Miesięczna dostępna kwota na samochód musi pokrywać zarówno ratę kredytu, jak i koszty utrzymania samochodu lub tylko koszty utrzymania, w zależności od tego w jaki sposób samochód zostanie zakupiony. Oba rodzaje wydatków zostaną ocenione w poniższych ćwiczeniach.

Ćwiczenie: Jakie opcje zakupu samochodu ma Piotr?

W zależności od wyniku poprzedniego ćwiczenia uczestnicy uzyskają wyobrażenie o możliwej wielkości inwestycji.

Scenariusz 1: Samochód w leasingu

Trener wyjaśnia terminologię leasingu, jego zalety i wady w porównaniu z zakupem na kredyt lub za gotówkę. Leasing wymaga również (kosztownego) w pełni kompleksowego ubezpieczenia oraz regularnej obsługi w warsztatach wskazanych przez firmę leasingową.

Uczestnicy obliczą różne możliwości za pomocą kalkulatora leasingu samochodowego, np. takiego:

<https://obliczleasing.pl/kalkulator-leasingowy/>

Scenariusz 2: Samochód na kredyt

Trener wyjaśnia zalety i wady tej sytuacji w porównaniu z zakupem poprzez leasing. Uczestnicy powinni mieć świadomość, że obie formy zakupu wymagają dobrej zdolności kredytowej.

Uczestnicy obliczą różne możliwości za pomocą kalkulatora leasingu samochodowego, np. takiego:

<https://finanse.rankomat.pl/kredyty/kalkulator-samochodowy/>

Scenariusz 3: Samochód za gotówkę

Trener wyjaśnia zalety płacenia gotówką. Ponieważ sytuacja finansowa większości uczestników nie pozwala na zapłacenie dużej sumy, omówiona zostanie opcja zakupu używanego samochodu.

Kupując samochód za gotówkę nie będziesz musiał wykupić dodatkowego ubezpieczenia AC. Obowiązkowe jest tylko ubezpieczenie OC; w takiej sytuacji należy jednak odłożyć wyższą kwotę na ewentualne naprawy swojego samochodu w przypadku powstania uszkodzeń.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Można się spodziewać, że kwoty dostępne na zakup i utrzymanie samochodu nie będą bardzo wysokie – zwłaszcza biorąc pod uwagę wszystkie nieprzewidziane okoliczności.

To odpowiedni moment na zakwestionowanie sprawy zakupu i przedyskutowanie w grupie alternatyw dla kupna samochodu. W zależności od miejsca pracy i zamieszkania można rozważyć inne środki transportu. Ta dyskusja powinna również obejmować aspekty środowiskowe.

Ćwiczenie: Czy Piotr w ogóle potrzebuje samochodu?

Uczestnicy omawiają ten temat i szacują koszty w porównaniu do kosztów użytkowania samochodu. Wykorzystują dane uzyskane w poprzednim ćwiczeniu i próbują oszacować realne koszty korzystania z transportu publicznego lub innych pojazdów.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

8.2 Zawarcie związku małżeńskiego

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

Ślub to dla wielu osób niewątpliwie jedno z najważniejszych wydarzeń w ich życiu. Decyzja o zalegalizowaniu związku jest dla ludzi poważnym krokiem w przyszłość, nierzadko przełomowym. Najczęstszym marzeniem przyszłej pary młodej jest takie zorganizowanie ślubu i wesela, aby było to wyjątkowe, radosne i niezapomniane przeżycie. W pewnym momencie jednak, sama organizacja może stać się przytłaczająca i stresująca, bo jest to projekt niezwykle wymagający nie tylko pod względem emocjonalnym, ale także czasowym i kapitałowym.

Dlatego szczególnie ważne jest, aby udzielić pewnych wskazówek, dać czas na zbadanie potencjału finansowego przyszłej pary młodej oraz pokazać najważniejsze aspekty i możliwe alternatywy, aby ślub nie doprowadził do finansowej katastrofy.

Nasza historia przedstawia Sylwię i Andrzeja, którzy zdecydowali się wziąć ślub i chcieliby, aby ten dzień był dla nich wyjątkowy i niezapomniany. Ich historia będzie miała kilka etapów.

Po zrealizowaniu tego modułu, uczestnik powinien:

- znać możliwości zawarcia związku małżeńskiego/zawiązania związku partnerskiego zgodnie z prawem krajowym
- być świadomym wymagań prawnych dotyczących zawarcia małżeństwa
- umieć wskazać obowiązkowe, standardowe i dodatkowe kwestie do załatwienia
- znać wydatki związane z oprawą ślubną, strojem i organizacją wesela
- umieć wyszukiwać i porównać oferty oraz ceny różnych dostawców usług ślubnych
- umieć wyszukiwać i porównać ceny nowych, używanych i wypożyczanych elementów strojów dla młodej pary
- umieć obliczyć swój budżet weselny
- zaplanować i wykonać szereg działań w celu zorganizowania ślubu.

Zawarcie związku małżeńskiego

Jesteście parą i bardzo się kochacie? Chcielibyście sformalizować swój związek? Nie wiecie jakie macie możliwości? A może właśnie zaręczyliście się i chcielibyście zaplanować swój ślub? Gdzie zacząć? Nie chcielibyście o niczym zapomnieć?

W tym module Sylwia i Andrzej, nasi bohaterowie, znajdują się w podobnej sytuacji.

Towarzysząc im w ich historii poznasz najważniejsze aspekty, które należy wziąć pod uwagę przy zawieraniu małżeństwa oraz przy planowaniu ceremonii ślubnej i przyjęcia weselnego.

Czego nauczysz się dzięki tej historii?

- Jak są wymagania prawne do zawarcia małżeństwa?
- Co to jest ślub cywilny?
- Co to jest wyznaniowa forma zawarcia małżeństwa cywilnego?
- Jak są obowiązkowe kwestie do załatwienia związane ze ślubem i koszty z tym związane?
- Jak są standardowe sprawy do załatwienia przed weselem i koszty z tym związane?
- Jak są dodatkowe rzeczy do załatwienia i koszty z tym związane?
- Jak zaplanować budżet weselny?
- Jak zorganizować wesele krok po kroku?

Sugestie dla trenerów:

Jako trener powinien mieć świadomość, że dla większości młodych par ślub jest jednym z najważniejszych wydarzeń w ich życiu. To przedsięwzięcie, które angażuje nie tylko emocjonalnie, ale także czasowo i finansowo. Dlatego radzimy podzielić sesję na kilka etapów:

Z punktu widzenia umiejętności życiowych ważne jest, abyś jako trener odniósł się do zmiany, która nadejdzie wraz z małżeństwem. Ważne jest omówienie obowiązków, oczekiwań i poglądów na różne tematy.

Ćwiczenie: Ile pieniędzy Sylwia i Andrzej mogą wydać na swój ślub?

Po pierwsze, Sylwia i Andrzej mogą skorzystać z kalkulatora BUDŻETU DOMOWEGO, aby poznać swój potencjał finansowy. Na szczęście mają już pewne oszczędności. Dzięki temu uzyskają podgląd swojej aktualnej sytuacji, a w rezultacie zobaczą, czy mają jakieś wolne pieniądze, a jeśli tak, to ile miesięcznie. Kalkulator ten pomoże Sylwii i Andrzejowi zdecydować o odpowiedniej wysokości oszczędności.

Następnie sprawdzą różne możliwości alokacji swoich oszczędności, bo wiedzą, że trzymanie pieniędzy w gotówce spowoduje utratę ich wartości. Muszą jednak pamiętać, że za kilka miesięcy będą potrzebować tych pieniędzy. Sylwia i Andrzej mogą skorzystać z dodatkowego kalkulatora do oszacowania swoich przyszłych zysków.

W ramach tego ćwiczenia uczestnicy powinni skoncentrować się na następujących pytaniach:

- Czy Sylwia i Andrzej mają jakieś wolne pieniądze do odłożenia?
- Jaka jest maksymalna kwota wolnych pieniędzy dostępnych miesięcznie?
- Gdzie mogą ulokować swoje oszczędności?
- Ile pieniędzy mogą zaoszczędzić w ciągu 9 miesięcy?

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

W wyniku tego ćwiczenia będzie można oszacować budżet na pokrycie wydatków na ślub. Na tym etapie powinna więc nastąpić dyskusja na temat kategorii wydatków na ślub (opłaty obowiązkowe, najczęstsze wydatki związane ze ślubem, dodatkowe wydatki). W kolejnym kroku uczestnicy powinni oszacować koszty ceremonii ślubnej i wesela. W tym miejscu trener powinien wspomnieć o sprzedawcach i usługodawcach, a także o konieczności porównywania ofert i cen różnych dostawców usług ślubnych.

Ćwiczenie: Czy Sylwią i Andrzeja stać na zorganizowanie wymarzonego ślubu?

Sylwia i Andrzej, biorąc pod uwagę wzajemne preferencje i marzenia, chcą przygotować wstępną kalkulację kosztów ślubu i wesela. W celu przewidzenia wszystkich kosztów związanych z weselem

mogą skorzystać z kalkulatora BUDŻETU WESELNEGO, który dodatkowo pomoże im efektywnie zaplanować koszty ślubu i uniknąć stresu po drodze.

Ponadto, aby wybrać najlepsze opcje, mają za zadanie wyszukać i porównać oferty oraz ceny różnych dostawców usług ślubnych. Da im to przegląd branży usług ślubnych, tak aby mogli podjąć efektywne kosztowo decyzje.

W ramach tego ćwiczenia uczestnicy powinni skoncentrować się na:

- wskazaniu różnych kategorii kosztów ślubu
- poszukiwaniu różnych dostawców usług ślubnych
- porównaniu ofert i cen różnych dostawców ślubów
- przygotowaniu kalkulacji ślubnej.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifefskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Może się okazać, że dostępny budżet weselny nie wystarczy.

To odpowiedni moment na omówienie w grupie następujących zagadnień:

- Czy rozsądne jest zaciągnięcie pożyczki/kredytu na zorganizowanie wymarzonego wesela?
- Jakie istnieją alternatywy zorganizowania tańszego wesela?
- Czy Sylwia i Andrzej mogą w inny sposób obniżyć koszty wesela?

Należy również rozważyć zorganizowanie wesela z mniejszą liczbą gości, w domu, tylko w formie obiadu dla najbliższej rodziny itp.

Ćwiczenie: Czy rozsądne jest zaciągnięcie pożyczki/kredytu na organizację wymarzonego wesela? Jakie istnieją alternatywy na zorganizowanie tańszego wesela? Czy Sylwia i Andrew mogą w inny sposób obniżyć koszty wesela?

Uczestnicy omawiają te kwestie i ponownie szacują koszty wesela z uwzględnieniem ich sugestii.

8.3 Wynajem domu

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

Wynajem mieszkania/domu, w przeciwieństwie do zakupu, jest o wiele tańszą i bardziej ekonomiczną decyzją na krótki i średni okres czasu. Nie jest to opcja ostateczna, co czyni ją szczególnie interesującą dla osób młodych, które niedawno wyprowadziły się z domu rodzinnego lub tych, które nie szukają miejsca do zamieszkania na dłuższy czas. Wynajem mieszkania/domu zazwyczaj nie wymaga pośrednictwa banku, więc nie będziesz potrzebować pożyczek ani bardziej skomplikowanych umów.

Z naszej historii dowiesz się jak Julia, 29-letnia kobieta, szuka nowego mieszkania, które spełni jej wymagania i potrzeby przy ograniczonym budżecie.

Po zrealizowaniu tego modułu, uczestnik powinien:

- znać różne sposoby wyszukiwania miejsc do zamieszkania na wynajem wraz z ich zaletami i wadami
- umieć uzyskać informacje o istniejących możliwościach dzielenia mieszkania
- umieć ocenić najistotniejsze aspekty przy poszukiwaniu mieszkania/domu do wynajęcia
- umieć wykonać szereg czynności, aby podjąć właściwą decyzję przed wynajmem mieszkania/domu.

Wynajem domu

Czy potrzebujesz wynająć miejsce, w którym zamieszkać? Ale nie wiesz od czego zacząć? W tym module, Julia, nasza bohaterka, zmierzy się z podobną sytuacją. Towarzysząc jej, dowiesz się jakie kroki należy podjąć oraz poznasz najważniejsze aspekty, które należy rozważyć, chcąc wynająć dom/mieszkanie.

Czego nauczysz się dzięki tej historii?

- Poznasz różne sposoby wyszukiwania miejsc do wynajęcia wraz z ich zaletami i wadami.
- Zostaniesz poinformowany o istniejących możliwościach dzielenia mieszkania.
- Szukając mieszkania/domu do wynajęcia (wynajmu), będziesz mógł ocenić najważniejsze aspekty.
- Przed wynajęciem mieszkania/domu będziesz mógł wykonać szereg czynności, aby podjąć właściwą decyzję.

Sugestie dla trenerów:

Wynajem lub kupno domu/mieszkania może być jedną z najważniejszych decyzji finansowych, jakie podejmie dana osoba. Dlatego jako trener powinieneś poprowadzić uczestników przez to konkretne

zadanie. Mimo, że wynajęcie domu/mieszkania jest łatwiejsze niż kupno, jest wiele aspektów, które musimy wziąć pod uwagę, jeśli chcemy dokonać odpowiedzialnego wyboru. Pierwszą rzeczą jest poznanie różnicy między wynajmem od prywatnego właściciela a wynajmem do pośrednika nieruchomości.

Ćwiczenie: Czy pamiętasz zalety i wady wynajmu od prywatnego właściciela lub pośrednika nieruchomości?

Tutaj uczestnicy będą mieli do przeanalizowania pięć zdań i jedyne, co muszą zrobić, to wskazać, czy są one prawdziwe, czy fałszywe po przeczytaniu wszystkich przedstawionych wcześniej informacji.

Przedstawiamy im teraz kilka technicznych aspektów wynajmu domu/mieszkania. Może wydawać się to trudne do zrozumienia, jeśli sami nigdy nie spotkali się z taką sytuacją, dlatego ważne jest, aby był to tak prosty i jasny przekaz, jak to tylko możliwe.

Ćwiczenie: Ile wiesz na temat czynszów i umów?

To krótkie, ale kluczowe ćwiczenie dla naszych uczestników. Przedstawiliśmy wszystkie podstawowe aspekty, które każda osoba powinna znać przed próbą wynajęcia domu/mieszkania. Teraz uczestnicy będą musieli wypełnić puste miejsca właściwym słowem/słowami.

Chociaż w ostatnich latach wynajem był najtańszą opcją, obecnie ceny wzrosły na całym świecie. To sprawia, że wynajem mieszkania jest bardzo trudnym zadaniem, szczególnie dla młodych osób. Możesz rozpocząć dyskusję na temat obecnej sytuacji w Twoim kraju i jakie alternatywy można znaleźć lub jak można odwrócić sytuację, aby czynsze zaczęły spadać.

Nasze ostatnie ćwiczenie będzie bardzo praktyczne, może nawet uczestnicy wykorzystają je w swoim prawdziwym życiu, ponieważ być może niektórzy z nich szukają obecnie domu/mieszkania do wynajęcia.

Ćwiczenie: Czy kiedykolwiek planowałeś wynająć mieszkanie?

Ćwiczenie to jest świetną okazją dla uczestników, aby zaangażować się w realną sytuację. Mając budżet 1250 PLN miesięcznie, będą musieli zastanowić się, czego potrzebują i poszukać mieszkania, które zaspokoi ich potrzeby.

Spróbuj przeszukać jeden z portali z ogłoszeniami wynajmu z Twojej okolicy i zobacz, co możesz znaleźć. Wypełnij tabelę, którą Ci przedstawiamy, wszystkimi informacjami, które możesz zebrać na temat co najmniej dwóch wybranych przez siebie apartamentów.

Link do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/modules/document/file.php/106/Activities/Story%203%20Activity%201%20PL.pdf>

8.4 Kupno domu

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

Nasza historia przedstawia Monikę i Pawła, którzy odziedziczyli trochę pieniędzy. Mimo, że nie wystarczyły na zapłacenie pełnej ceny, przydały się jako wkład własny do kredytu na zakup domu.

Po zrealizowaniu tego modułu, uczestnik powinien:

- znać zalety i wady wynajmu lub zakupu mieszkania/domu
- pamiętać o dodatkowych kosztach, które składają się na cenę końcową
- rozumieć wpływ oprocentowania na kredyty długoterminowe
- być świadomym wymagań, jakie należy spełnić, aby uzyskać kredyt
- wiedzieć jak porównywać i obliczać ceny i zużycie energii oraz być w stanie zdecydować, czy inwestycja w rozwiązania energooszczędne jest finansowo możliwa.

MONEY & LIFE SKILLS

Kupno domu

Historia Moniki i Pawła

Monika i Paweł są podeksycytowani! Do tej pory mieszkali w mieszkaniu w mieście, które wynajęli pięć lat temu, gdy wzięli ślub. Kilka tygodni temu Paweł odziedziczył po babci 150 000 PLN. Najpierw razem z Moniką postanowili kupić nowy samochód i nową kuchnię, ale po jakimś czasie zdecydowali przeprowadzić się do własnego domu. Zaczęli rozglądać się na rynku nieruchomości. Na początku byli rozczarowani, bo wszystkie domy, które widzieli, były bardzo drogie, ale kilka dni temu Monika znalazła reklamę domu z pięknym ogrodem, kawałek za miastem. Skontaktowali się z agentem nieruchomości i wczoraj odwiedzili to miejsce. Od razu im się spodobało! Teraz zaczynają zastanawiać się, czy mogą sobie na ten dom pozwolić i jak mogą go sfinansować.

Cena za dom to 500 000 PLN. Niestety, małżonkowie nie mają takich pieniędzy na swoim koncie. Zobaczmy, co mogą zrobić i jak mogą rozwiązać ten problem.

Sugestie dla trenerów:

Dla wielu młodych ludzi pomysł kupna domu/mieszkania przekracza ich wyobrażenia. Jednak w obecnej sytuacji z niskimi stopami procentowymi warto zastanowić się nad tym tematem i pokazać uczestnikom, w jaki sposób zakup własnego domu/mieszkania może stać się możliwy. Moduł ten daje również okazję do wyjaśnienia podstawowych informacji o kredytach długoterminowych.

Motywację uczestników można zwiększyć dyskutując o tym, ile oni sami lub ich rodziny wydają na zakwaterowanie.

Ćwiczenie: Budżet domowy – ile zostało na wynajem lub kredyt hipoteczny

Uczestnicy korzystają z tabeli budżetu domowego wraz z szacunkowymi kosztami. Dowiedzą się, ile zostało im pieniędzy na wynajem mieszkania lub spłatę kredytu hipotecznego. Biorą pod uwagę różne założenia, m.in.:

- mieszkanie samodzielne lub dzielenie mieszkania
- przyszłe perspektywy pracy i sytuacja finansowa.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Ćwiczenie: Zbadaj sytuację

Uczestnicy przeszukają aktualny rynek mieszkań i domów. Wykorzystują lokalne gazety i portale internetowe i porównują ceny.

Można się spodziewać, że koszty mieszkań i domów są dość wysokie, a dla naszej grupy docelowej wiele atrakcyjnych ofert okaże się nieosiągalnych. Ważne jest, aby uczestnicy byli odpowiednio zmotywowani. To właściwy moment na wprowadzenie informacji o kredytach długoterminowych o niskich miesięcznych ratach.

Trener omówi różne modele finansowania.

Ćwiczenie: Przystępne raty kredytu, oprocentowanie i czas trwania

Uczestnicy korzystają z kalkulatora kredytów długoterminowych, aby poznać ich warunki (oprocentowanie, czas trwania, dodatkowe koszty, zabezpieczenie kredytu)

Omawiają wyniki i decydują czy i na jakich warunkach stać ich na nowy dom/mieszkanie.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Jeśli wyniki z poprzednich ćwiczeń są wystarczająco pozytywne, trener może poruszyć kwestie związane ze środowiskiem i klimatem:

- lokalizacja nowego miejsca zamieszkania (wyższe lub niższe koszty transportu do pracy)
- izolacja i rodzaj ogrzewania/klimatyzacji. Badania pokazują, że tylko niewielki procent populacji ma pojęcie o kosztach energii w domu. Zupełnie inaczej jest ze świadomością dotyczącą kosztów benzyny, której jest świadoma większość ludzi.
- wytwarzanie ciepłej wody i panele fotowoltaiczne.

Ćwiczenie: Inwestycja w rozwiązania pozwalające na oszczędzanie energii vs zmniejszone koszty ogrzewania?

Uczestnicy korzystają z cenników i materiałów informacyjnych o różnych materiałach izolacyjnych, urządzeniach grzewczych i instalacjach fotowoltaicznych. Obliczają te koszty w porównaniu z obniżonymi kosztami energii w gospodarstwie domowym.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Uwaga: wyniki tego ćwiczenia powinny doprowadzić do sytuacji, w której uczestnicy będą musieli ponownie obliczyć kwotę potrzebnego kredytu, ale z drugiej strony w perspektywie czasu będą mieli niższe koszty utrzymania gospodarstwa domowego.

Głównym celem tego ćwiczenia jest podniesienie świadomości na temat kwestii związanych z energią i klimatem.

8.5 Oczekiwanie dziecka

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

Bycie przygotowanym na powiększenie rodziny z emocjonalnego punktu widzenia to jedno, a przygotowanie ze strony finansowej oraz umiejętność odnalezienia się w nowych obowiązkach, które pojawiają się wraz z narodzinami dziecka, to coś zupełnie innego.

Szczególnie ważne jest, aby dać sobie trochę czasu na zbadanie możliwości finansowych rodziny i zastanowienie się nad możliwymi problemami, które mogą pojawić się wraz z pojawieniem się na świecie dziecka, aby być dobrze na nie przygotowanym.

Nasza historia przedstawia Piotra i Annę – małżeństwo, które rozważa posiadanie dziecka. Ich historia będzie miała kilka etapów.

Po zrealizowaniu tego modułu, uczestnik powinien:

- wiedzieć, jak przygotować budżet rodzinny dla nowego członka rodziny
- być w stanie opracować kalkulację budżetową
- zastanowić się, jakie są podstawowe produkty dla dziecka i jak je rozsądnie kupować
- przygotować się na nieoczekiwane sytuacje związane z dzieckiem
- znać listę najważniejszych czynności, które muszą zostać wykonane po narodzinach dziecka.

Na koniec postaramy się również podnieść świadomość ekologiczną i zaproponować alternatywne możliwości korzystania z tradycyjnych (jednorazowych) pieluszek czy jednak pieluszek wielokrotnego użytku; kupowania żywności dla niemowląt na lokalnym targu albo u rolnika lub przygotowywania jej samodzielnie w domu.

MONEY & LIFE SKILLS

Oczekiwanie dziecka

O czym jest ta historia?

Czego nauczysz się dzięki tej historii?

- W tym module poznasz historię pary młodych ludzi spodziewających się dziecka.
- Zastanowią się oni nad posiadaniem dziecka oraz czy poradzą sobie pod względem finansowym jeśli matka nie będzie osiągała przychodu (lub osiągnie niższy)
- Z kolejnych slajdów dowiesz się, jak przygotować się finansowo na narodziny dziecka i czego należy się spodziewać, gdy dziecko ma stać się częścią rodziny.

Tagi: budżetowanie i planowanie, oszczędności, inwestycje, kredyt, ubezpieczenia, zakupy i prawa konsumenta

Sugestie dla trenerów:

Jako trener powinienes mieć świadomość, że dla większości młodych par oczekiwanie dziecka to ogromny krok. Ważne jest, aby wyjaśnić, że ten krok na zawsze zmieni ich życie prywatne, a także wpłynie na ich finanse. Wymagane jest przygotowanie się do zmiany. Dlatego radzimy podzielić sesję na kilka etapów.

Z punktu widzenia umiejętności życiowych ważne jest, abyś jako trener odniósł się do zmiany, która nadejdzie wraz z dzieckiem. Życie z dzieckiem będzie inne, warto omówić oczekiwania.

Ćwiczenie: Czy Piotra i Annę stać na opłaceniu wszystkich wydatków, w tym tych związanych z dzieckiem?

Najpierw Piotr i Anna, po sprawdzeniu domowego budżetu i swoich zasobów, muszą jasno określić swoje oczekiwania dotyczące życia z dzieckiem. Jeśli ich zasoby finansowe są mniejsze niż oczekiwali, jak mogą rozwiązać ten problem? Uczestnicy powinni wybrać sposób opracowania bardziej efektywnego budżetu miesięcznego. Mogą spisać listę możliwych oszczędności. Czy Anna potrafi być oszczędna podczas zakupów? Czy Piotr musi tak często wchodzić do sklepów z urządzeniami elektronicznymi?

Po wypełnieniu swoich pomysłów powinni przedyskutować, co jest dla nich wykonalne. Powinni skoncentrować się na następujących pytaniach:

- Co jest ważniejsze, aby życie jak dotąd (ze wszystkimi wydatkami) czy posiadanie dziecka?
- Jaka jest ich granica komfortu?

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

W zależności od zasobów przyszli rodzice powinni zdecydować, jakie są ich możliwości i w jaki sposób będą kupować niezbędne dla dziecka produkty. Jako trener powinienes wskazać możliwości, które istnieją, a których mogą nie być świadomi. Rodzaje źródeł zostaną przedstawione w poniższym ćwiczeniu.

Ćwiczenie: Jakie opcje mają Piotr i Anna?

W zależności od wyniku poprzedniego ćwiczenia uczestnicy uzyskają wyobrażenie o możliwej wielkości zasobów finansowych, które będą mogły zostać przeznaczone na dziecko.

Scenariusz 1: Piotr i Anna kupują artykuły niezbędne dla dziecka, biorąc niewielką pożyczkę.

Trener wyjaśnia terminologię pożyczek, ich zalety i wady. Pożyczka powinna być dobrze zabezpieczona, należy wziąć pod uwagę zmianę dochodów rodziny, kiedy Anna przejdzie na urlop macierzyński. Uczestnicy obliczą różne alternatywy za pomocą kalkulatorów kredytów, takich jak <https://www.totalmoney.pl/kalkulatory/kredyt-gotowkowy-kalkulator-rat>

Scenariusz 2: Piotr i Anna kupują zarówno rzeczy nowe jak i z drugiej ręki.

Trener wyjaśnia zalety kupowania rzeczy z drugiej ręki. Ponieważ sytuacja finansowa większości uczestników nie pozwala na opłacenie wszystkich nowych niezbędnych rzeczy dla dziecka, rozważana jest opcja zakupu rzeczy z drugiej ręki. Ta dyskusja powinna również obejmować aspekty środowiskowe.

Łóżeczko lub wózek to rzeczy, które nie są nadmiernie zużywane i zwykle są w dobrym stanie. Bonusem jest niższa cena. Na przykład: łóżeczko będzie kupowane z drugiej ręki, ale materac będzie nowy.

Oczekuje się, że rodzice powinni znaleźć dla dziecka dobrego pediatrę, który zadba o jego zdrowie. Mądrze jest też zadbać o zdrowie rodziców i stabilność pracy. Trener powinien wyjaśnić zalety i wady ubezpieczenia zdrowotnego (obowiązkowego i dodatkowego) – zwłaszcza, gdy chodzi o ubezpieczenie zdrowotne dla pracujących rodziców.

To właściwy moment, aby zapytać o opinię w tej kwestii i przedyskutować ją. Decyzja zależy od stopnia zagrożenia w pracy i tego, jak faktycznie zmienia się sytuacja ekonomiczna w danym zawodzie.

Ćwiczenie: Czy pracujący rodzic wykonuje pracę niebezpieczną, czy grozi mu utrata pracy z powodu sytuacji ekonomicznej w kraju?

Uczestnicy omawiają ten problem i szacują koszty ubezpieczenia zdrowotnego w odniesieniu do niebezpieczeństwa utraty pracy lub uszczerbku na zdrowiu. Wykorzystują dane z budżetu i liczą wysokość ubezpieczenia, którego potrzebują na wypadek nieprzewidzianego zdarzenia.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

8.6 Rozwód

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

Niestety nie każdy związek czy małżeństwo trwa wiecznie. Oprócz kwestii emocjonalnych, sytuacja ta prowadzi często do nowych i nieprzyjemnych problemów finansowych dla jednego lub obojga partnerów, zwłaszcza jeśli chodzi o uporządkowanie nieruchomości i inwestycji.

Nasza historia przedstawia Dominikę i Igora, którzy rozstali się po dziesięciu latach małżeństwa. Mieszkają w domu, za który nadal spłacają kredyt hipoteczny i mają dwoje dzieci. Historia prowadzi ich przez kilka aspektów.

Po zrealizowaniu tego modułu, uczestnik powinien wiedzieć:

- jakie są oznaki wskazujące, że podział majątku może być skomplikowany
- jak dojść do porozumienia sprawiedliwego dla obu stron
- co robić i czego nie robić podczas rozvodu
- jak chronić swoje finanse podczas rozvodu.

MONEY & LIFE SKILLS

Rozwód

Historia Dominiki i Igora

Dominika i Igor są małżeństwem od dziesięciu lat. Mieszkają w domu, który kupili osiem lat temu. Wzięli na niego kredyt hipoteczny. Mają dwójkę dzieci w wieku 9 i 13 lat. Oboje pracują, jednak Dominika tylko na pół etatu.

W naszej historii nie będziemy zagłębiać się w szczegóły, dlaczego małżeństwo się rozpadło, lecz skupimy się na finansowych aspektach tej decyzji i jej wpływie na obojga małżonków.

Sugestie dla trenerów:

Jako trener powinien mieć świadomość, że dla wielu młodych ludzi kwestie związane z relacjami są traktowane jako kwestie osobiste, o których nie wolno dyskutować publicznie. Należy zaznaczyć, że ta jednostka szkoleniowa skupi się wyłącznie na możliwych konsekwencjach finansowych. Kwestie emocjonalne, ale także prawne nie będą częścią tego szkolenia.

Ćwiczenie: Koszty życia w przypadku separacji partnerów

Uczestnicy opracowują fikcyjny budżet domowy dla rodziny żyjącej razem – przed separacją. Ich koszty utrzymania powinny być zbliżone do rzeczywistej sytuacji uczestników.

W drugim etapie uczestnicy opracowują osobne budżety dla Dominiki i Igora przy założeniu, że jeden z nich wyprowadzi się z domu. Możliwe będą różne wyniki, w zależności od założeń finansowych.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Można się spodziewać, że jeden z partnerów, w zależności od wyniku decyzji prawnych, będzie musiał płacić alimenty drugiemu partnerowi. Przy założeniu, że ta osoba zatrzyma dom, czy może sobie na to pozwolić? Czy możliwe jest uzyskanie obniżenia raty kredytu hipotecznego poprzez wydłużenie okresu spłaty?

Trener omówi różne modele finansowania.

Ćwiczenie: Zmiana oprocentowania kredytów hipotecznych?

Uczestnicy obliczają nowe oprocentowanie kredytów hipotecznych i omawiają konsekwencje. Ponownie dostosowują miesięczne budżety domowe osoby A lub B.

8.7 Utrata pracy

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

Praca zawsze była podstawowym elementem życia każdego człowieka. Z czasem jednak sposób, w jaki myślimy o pracy, nieco się zmienił. Kiedyś stała pozycja i jej bezpieczeństwo były elementami brnymi szczególnie pod uwagę. Dziś zmienił się sposób postrzegania pracy; praca to element bardziej dynamiczny i zdecydowanie bardziej tymczasowy. Coraz więcej osób ma do czynienia z mniej lub bardziej nagłymi zwolnieniami. Dlatego niezbędna wydaje się umiejętność radzenia sobie w takich sytuacjach, nie tylko od strony emocjonalnej, ale także praktycznej. Reagowanie i szukanie nowej pracy muszą być podstawowymi elementami, które każdy z nas musi znać.

W tym module pomożemy Patrykowi i jego rodzinie zmierzyć się z jego zwolnieniem z pracy. Przedstawimy, jak radzić sobie w takiej sytuacji i jak najlepiej dobrać działania, które należy zrealizować, aby podjąć nowe wyzwanie zawodowe.

Po zrealizowaniu tego modułu, uczestnik powinien wiedzieć:

- jak zachować spokój i zmienić swoją perspektywę
- jak zacząć działać i prosić o pomoc
- że warto pospieszyć się i w związku z tym podjąć działania doskonalące swoje umiejętności
- że warto wejść do gry i w związku z tym podjąć nowe wyzwania.

Po zrealizowaniu tego modułu uczestnik powinien też znać wszystkie narzędzia do psychologicznego i praktycznego radzenia sobie z utratą pracy

Utrata pracy: Jak zareagować?

Wpadamy w gniew, smutek, depresję i frustrację. Obwiniamy firmę, kolegów, przyjaciół, cały świat. Utrata pracy to wręcz taka mała żałoba. Nie popadaj w negatywizm. Spróbuj zrobić następujące proste rzeczy!!!!

Czego nauczysz się dzięki tej historii?

- Jak zachować spokój? Zmień swoją perspektywę.
- Jak zacząć działać? Poproś o pomoc.
- Warto się pospieszyć: doskonal swoje umiejętności.
- Wejdź do gry: podejmij nowe wyzwania.

Sugestie dla trenerów:

Jako trener musisz mieć na uwadze kontekst społeczno-polityczny, w którym żyją Ci, którzy realizują ten kurs; zarówno z punktu widzenia finansowego, jak i kompetencji poszczególnych instytucji/organizacji. Musisz być w stanie pokierować działaniami uczestników uwzględniając miejsce ich zamieszkania. Należy zatem wziąć pod uwagę, że nie wszyscy uczestnicy wyznają nową koncepcję pracy jako zmiennej, a nie jak dotąd stałej. Dlatego też należy pomóc uczestnikom zmienić ich punkt widzenia, nie przyjmując za pewnik pewnych pojęć, które choć mogą być znane, niekoniecznie są zinternalizowane.

Ćwiczenie: Kto może pomóc Patrykowi?

Patryk właśnie stracił pracę i znajduje się w skomplikowanej i trudnej sytuacji, zwłaszcza że musi utrzymać rodzinę.

Spróbuj pomóc Patrykowi uporządkować jego życie i oszczędności w tym trudnym czasie, a przede wszystkim pokazać, jak powinien żyć i jak wykorzystać ten okres przerwy w pracy:

- Spróbuj rozeznaczyć temat pomocy finansowej, jaką może otrzymać bezrobotny (np. zasiłki dla bezrobotnych).
- Zidentyfikuj te instytucje, które mogą pomóc Patrykowi.
- Po tym, jak Patryk zrozumiał, z jakich korzyści i udogodnień może skorzystać i wybrać te, które są dla niego odpowiednie, musi udać się do urzędów, aby wypełnić karty i formularze, innymi słowy, musi przebrnąć przez niezbędną biurokrację. Pomóż Patrykowi zrozumieć, dokąd się udać, jakie formularze wypełnić, do kogo je wysłać, jakie dokumenty uzyskać itp.

To ćwiczenie pozwala na przeprowadzenie analizy różnych rodzajów pomocy dostępnej dla osób znajdujących się w takiej sytuacji z uwzględnieniem obszaru terytorialnego, do którego należą. Uczestnicy dowiadują się również jakie istnieją odpowiednie instytucje i co robią.

Ćwiczenie: Pomóż Patrykowi zaplanować kolejne kroki

Patryk po tym jak stracił pracę, zrozumiał, jak radzić sobie z pierwszymi trudnościami finansowymi, ale jest bardzo smutny i przygnębiony; czuje się bezużyteczny. Czuje niepokój i strach.

Spróbuj pomóc Patrykowi podsuwając mu pomysły, jak zmierzyć się z tą sytuacją, próbując postrzegać ten moment jako okazję do zmiany, poprawy swojej sytuacji, rozwoju.

Wymyśl, co może pomóc Patrykowi odnaleźć spokój i dać nowy impuls do działania.

Pomóż mu zrozumieć, że musi nad sobą popracować.

To ćwiczenie, które wydaje się trywialne, ma fundamentalne znaczenie dla zmiany punktu widzenia. Zmiana perspektywy w odniesieniu do utraty pracy to prawdziwa zmiana, prawdziwy krok w przyszłość. Musimy spróbować trzymać się pozytywnej refleksji i poszukiwać przyczyn zmian.

Ćwiczenie: Pomóż Patrykowi uzupełnić CV

Dziś Patryk staje w obliczu nowego doświadczenia. Pomóż mu ustalić kolejne działania, aby rozpocząć aktywne poszukiwanie pracy. Od czego powinien zacząć i gdzie iść? Możesz poszukać w urzędach pracy lub innych instytucjach pomagających bezrobotnym – osoby, która może pomóc Patrykowi w sporządzeniu i opracowaniu jego CV, w celu zidentyfikowania nowych możliwości szkoleniowych lub nowych możliwości zatrudnienia? Stwórz dokument, który może stać się małym podręcznikiem, vademecum.

8.8 Wypadek / Choroba

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

Kiedy jesteśmy młodzi, myśli o chorobie lub wypadku wydają się dość odległe. Moment pojawienia się dzieci, jest zazwyczaj tym czasem, kiedy młodzi ludzie zaczynają zastanawiać się nad planami finansowymi rodziny na przyszłość. Czasami racjonalne rozważania na temat starzenia się lub chorób są odkładane na bok, a „potrzeba” życia tu i teraz jest na pierwszym miejscu. Dlatego ważne jest, aby udzielać młodym osobom dorosłym wskazówek i zwracać uwagę na ten problem, szczególnie gdy przekroczyć 35 rok życia.

Dlatego ważne jest udzielenie pewnych wskazówek i pokazanie na przykładzie ich rodziców lub dziadków, że takie okoliczności mogą wystąpić i nie powinny prowadzić do katastrofy finansowej.

Nasza historia przedstawia 35-letniego Jana i jego rodzinę. Jan pracuje jako taksówkarz, co może być uznane za niebezpieczny zawód. Historia ta składa się z kilku części.

Po zrealizowaniu tego modułu, uczestnik powinien wiedzieć:

- jak radzić sobie z oszczędnościami
- że dobrze jest mieć fundusz awaryjny i fundusz bezpieczeństwa oraz jak duże powinny być
- jak ważne znaczenie ma profilaktyka i jak prowadzić zdrowy tryb życia
- jak wybrać ubezpieczenie na życie i co powinno zawierać
- co zrobić, gdy zdarzy się wypadek
- jak radzić sobie z długotrwałą chorobą pod względem finansowym oraz emocjonalnym.

MONEY & LIFE SKILLS

Wypadek / choroba

O czym jest ta historia?

Czego nauczysz się z tej historii?

W tym module poznasz historię młodego kierowcy Jana. Jemu i jego rodzinie żyje się dobrze, ale jego praca taksówkarza jest wymagająca.

Zobaczysz, że on i jego żona zastanawiają się, co zrobić ze swoimi oszczędnościami i co powinni zrobić, aby utworzyć własną finansową poduszkę bezpieczeństwa (mieć środki „na czarną godzinę”).

Na kolejnych slajdach dowiesz się także, jak trudną sytuacją jest wypadek lub choroba.

Tagi: ubezpieczenie, osobisty, budżet i planowanie, oszczędności i inwestycje, podstawowa matematyka

Sugestie dla trenerów:

Jako trener powinienes mieć świadomość, że dla większości młodych ludzi myśli o chorobie są bardzo odległe. Również oszczędzanie na emeryturę lub na wszelki wypadek nie jest wśród nich powszechne. Dlatego tym istotniejsze jest wyjaśnienie, jak ważne jest posiadanie przynajmniej funduszu awaryjnego i aby zacząć oszczędzać na emeryturę w rozsądnym wieku. Radzimy podzielić sesję na kilka etapów:

Ćwiczenie: Czy Jan rozsądnie zdecyduje, jak rozdysponować zaoszczędzone pieniądze?

Po pierwsze, Jan już zaoszczędził trochę pieniędzy. Chce wyremontować swoją łazienkę. Uczestnicy powinni omówić dwa możliwe scenariusze i znaleźć najlepszą wersję, która będzie jak najbardziej zbliżona do ich własnej sytuacji finansowej.

Scenariusz 1: Jan wyda wszystkie zaoszczędzone pieniądze na remont.

Scenariusz 2: Jan zatrzyma pewną kwotę jako fundusz awaryjny.

Trener wyjaśnia zalety i wady obu decyzji. Wydanie całej kwoty na remont może być kuszące, szczególnie, gdy żona Jana nalega, aby łazienka była dopięta na ostatni guzik. Ale z drugiej strony ta sytuacja sprawi, że nie będą mieli rezerwy finansowej. Zaciągnięcie pożyczki również może być ryzykowne. Uczestnicy omawiają swoje opinie, jaką opcję wybraliby, gdyby to oni mieli podjąć decyzję.

Powinni skoncentrować się na następujących pytaniach:

- Czy Jan ma inną opcję?
- Jaka decyzja Jana i jego rodziny będzie najbardziej odpowiedzialna?

W zależności od wyników poprzedniego ćwiczenia jako trener powinienes przedyskutować możliwe opcje, gdzie można przechowywać fundusz awaryjny. W takim przypadku należy wskazać najważniejsze możliwości, oraz podkreślić to, jak szybko uczestnicy będą mieli dostęp do swoich oszczędności / funduszu awaryjnego.

Ćwiczenie: Gdzie trzymać fundusz awaryjny?

W zależności od wyników poprzedniego ćwiczenia uczestnicy będą dyskutować, gdzie przechowywać środki w ramach funduszu awaryjnego. Powinni poszukać różnych opcji w internecie i omówić wyniki badań. Trener wyjaśnia uczestnikom najważniejsze pojęcia związane z decyzją i wskazuje na ważny krok, jakim jest udanie się do doradcy finansowego przed podjęciem ostatecznej decyzji.

Scenariusz 1: Jan będzie trzymał pieniądze w domu.

Trener wyjaśnia zalety i wady trzymania gotówki w domu. Zagrożenia są oczywiste: niebezpieczeństwo pożaru, niebezpieczeństwo włamania, niebezpieczeństwo wykorzystania pieniędzy na coś innego, ponieważ kwota jest łatwo dostępna.

Scenariusz 2: Jan wybierze 3-letni fundusz inwestycyjny.

Trener wyjaśnia terminologię, a uczestnicy dyskutują o przypadku Jana, zaletach i wadach tego wyboru. Uczestnicy powinni mieć świadomość, że fundusz inwestycyjny nie będzie dobrym rozwiązaniem, jeśli myślimy o utworzeniu funduszu awaryjnego, wypadek nie będzie czekał 3 lat.

Uczestnicy obliczą różne alternatywy za pomocą kalkulatorów funduszy awaryjnych, takich jak:

<https://jakoszczedzacpieniadze.pl/wp-content/uploads/2013/12/kalkulator-poduszka-finansowa.xlsx>

Scenariusz 3: Jan i jego rodzina będą trzymać pieniądze na koncie oszczędnościowym.

Trener wyjaśnia terminologię oraz zalety i wady tego wyboru. Uczestnicy będą mogli przedyskutować tę opcję i wyszukać dowolne inne opcje, które spełnią następujące warunki: pieniądze będą łatwo dostępne, bezpieczne, będzie można wpłacić dowolną kwotę.

Ponieważ sytuacja finansowa większości uczestników nie pozwoli na wpłacanie dużych sum, wszelkie opcje muszą również uwzględniać ten warunek. Uczestnicy mogą również skorzystać z kalkulatora budżetu domowego, aby dostosować decyzję do swoich własnych możliwości.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Kiedy zdarzy się wypadek, jest to szczególnie trudny czas dla poszkodowanych i ich rodzin. To samo dotyczy sytuacji, gdy w rodzinie zdarzy się poważna choroba. Można się spodziewać, że kwoty niezbędne w takich przypadkach okażą się przerażające. Uczestnicy dowiadują się więc, że potrzeba utworzenia funduszu awaryjnego i bezpieczeństwa dotyczy osób w każdym wieku.

Oprócz stabilności finansowej ważne jest zadbanie o zdrowie i wsparcie rodziny, gdy dzieje się coś niedobrego. Ta dyskusja jest bardzo ważna, dlatego sugerujemy zaproszenie do tej części psychologa lub doradcy zdrowotnego.

Ćwiczenie: Jak żyć zdrowo i jak być dobrym wsparciem w razie wypadku lub choroby?

Uczestnicy przedyskutowali możliwości dotyczące utworzenia funduszu awaryjnego. Teraz powinni omówić dwie ważne kwestie dotyczące umiejętności życiowych.

1: Żyj zdrowo.

Trener i ekspert omawiają z uczestnikami główne atrybuty zdrowego życia. Warto tutaj wskazać na postawę ekologiczną – zdrowe życie, kupowanie żywności u lokalnych dostawców, jeśli to możliwe oraz produkowania jak najmniejszej ilości odpadów.

2: Okazuj wsparcie w trudnym czasie.

Uczestnik zastanawia się nad okolicznościami wypadku lub choroby. Zaprośmy do udziału w tym temacie eksperta. Dyskusja powinna zwiększyć świadomość uczestników w tym temacie i wskazać na trudności, z jakimi może przyjąć im się zmierzyć. Uczestnicy mogą dzielić się swoimi doświadczeniami, jeśli je mają i chcą to zrobić.

8.9 Korzystanie z praw konsumenta

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

Dyrektywa w sprawie praw konsumentów daje konsumentom te same prawa w całej UE. Reguluje i harmonizuje krajowe przepisy w sprawie praw konsumentów, na przykład te dotyczące informacji, które konsumenci muszą otrzymać przed dokonaniem zakupu, oraz ich prawa do anulowania zakupów online, niezależnie od tego, gdzie robią zakupy w UE.

Dyrektywa ma zastosowanie do wszystkich umów zawieranych między „konsumentem” a „przedsiębiorcą”. Państwa członkowskie nie mogą odstąpić od dyrektywy, nakładając mniej lub bardziej rygorystyczne przepisy, chyba że w samej dyrektywie przewidziano konkretną możliwość odstąpienia od jej przepisów.

Korzystanie z praw konsumenta

Historia o doświadczeniach Agaty i Roberta

W ostatnich latach Agata i Robert mieli do czynienia z kilkoma sytuacjami, w których ich prawa konsumenckie zostały naruszone. Na szczęście w ostatnich latach w Unii Europejskiej zostało wdrożonych wiele aktów prawnych, które wzmacniają pozycję konsumentów wobec przedsiębiorców. Dlatego wiele z opisanych sytuacji można było rozwiązać na korzyść Agaty i Roberta. Zapoznaj się więc z tym, co przydarzyło się Agacie i Robertowi.

W naszej historii przedstawiliśmy wiele sytuacji, w których działa wspomniana dyrektywa:

- rękojmia/gwarancja
- opóźniona dostawa towaru
- opóźniony lot
- niezgodna z prawem długość umowy
- pełna cena
- wyższa cena związana z narodowością
- prawo dostępu do internetu
- prawo do treści online
- opłaty za kartę kredytową
- zablokowana karta kredytowa

- ubezpieczenie
- odstąpienie od zakupu
- odstąpienie od umowy kredytu
- problemy z wakacjami.

Sugestie dla trenerów:

Rozdział ten jest dobrą okazją do uświadomienia uczestnikom dobroczynnego wpływu, jaki Unia Europejska wywiera na nas – obywateli. Można przypomnieć, jak słaba była wcześniej pozycja konsumentów. Wprowadź do dyskusji także aspekty ekologiczne.

Ćwiczenie: Kto już skorzystał na dyrektywie w sprawie praw konsumentów?

Uczestnicy opowiadają o swoich doświadczeniach z gwarancją, odwołanymi urlopami lub innymi doświadczeniami. W zależności od tematu mogą dyskutować, w jaki sposób zareagowali lub powinni byli zareagować. W stosownych przypadkach należy również omówić aspekty zrównoważonego rozwoju, np. czy naprawdę trzeba kupić nowy sprzęt, czy stary może być naprawiony?

8.10 Przejście na emeryturę

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

Myślenie o emeryturze w dzisiejszych czasach staje się dość niepokojące. Coraz częściej pojawiają się alarmujące wiadomości o ryzyku, że młodzi ludzie nie osiągną tego celu, a jeśli to zrobią, to z emeryturą tak niską, że nie zagwarantuje ona akceptowalnej jakości życia. Z tego powodu w ciągu ostatnich kilku lat narodziły się i coraz bardziej rozwinęły tzw. emerytury dodatkowe, mające na celu podwyższenie emerytury. Zrozumienie i zaakceptowanie takich zmian jest jednak procesem trudnym.

Po zrealizowaniu tego modułu, uczestnik powinien wiedzieć:

- co to jest emerytura
- że należy sprawdzać swoje składki
- co to jest emerytura dodatkowa
- na emeryturę w jakiej wysokości możesz liczyć.

MONEY & LIFE SKILLS

Emerytura

Co się stanie, gdy przejdziemy na emeryturę? Jak będzie wyglądało nasze życie na emeryturze? Jak poradzić sobie bez zarobków, ale z emeryturą? Emerytura ... marzenie a rzeczywistość! Zobaczmy jak sprawić, by nasza emerytura stała się solidną i bezpieczną rzeczywistością, aby zapewnić sobie dobre życie na starość!!

Czego nauczysz się dzięki tej historii?

- Co to jest emerytura?
- Należy sprawdzać swoje składki.
- Co to jest emerytura dodatkowa?
- Na emeryturę w jakiej wysokości możesz liczyć?

Sugestie dla trenerów:

Trener musi mieć wiedzę na ten temat jako punkt wyjścia. Musisz wiedzieć, czym jest i jak działa system emerytalny. Tylko dzięki znajomości systemu i jego defektów można zrozumieć znaczenie konieczności inwestowania w emeryturę dodatkową. Zmotywuj uczestników do przedyskutowania wagi myślenia o jutrze. Pomóż uczestnikom dostrzec inne wizje przejścia na emeryturę, które można również przeanalizować pod kątem możliwości zdefiniowanych na przestrzeni lat.

Ćwiczenie: Kto może wesprzeć Ryszarda w temacie przejścia na emeryturę?

Pomóż Ryszardowi zrozumieć, jak zarządzać tym nowym etapem jego życia.

Określ, co oznacza emerytura i system emerytalno-rentowy.

Zrób krótkie, schematyczne podsumowanie, aby podkreślić znaczenie emerytury.

Następnie przeanalizuj sytuację w swoim kraju.

Jak działa system emerytalno-rentowy w Twoim kraju, jakie są jego zasady?

To ćwiczenie pozwala zdobyć wiedzę o tym, czym jest i jak działa system emerytalno-rentowy. Niezbędne jest też zrozumienie, do czego służy emerytura dodatkowa i po co została stworzona.

Ćwiczenie: Pomóż Ryszardowi odnaleźć się w świecie emerytur dodatkowych

Po zrozumieniu znaczenia i potrzeby, aby Ryszard otrzymywał emeryturę dodatkową, spróbuj przeanalizować różne możliwości.

Spróbuj stworzyć tabelkę, w której określisz zalety i wady różnych istniejących dodatkowych systemów emerytalnych.

Skorzystaj z poniższej tabelki:

<i>Rodzaj emerytury dodatkowej</i>	<i>Plusy</i>	<i>Minusy</i>
Abc...	1- Abc... 2- Abc...	1- Abc... 2- Abc...

To ćwiczenie pozwala zrozumieć wszystkie istniejące rodzaje emerytur dodatkowych, a także zalety i wady każdej z nich.

Ćwiczenie: Pomóż Ryszardowi obliczyć jego emeryturę dodatkową. A kiedy już to zrobisz, spróbuj obliczyć też swoją!

Teraz Ryszard musi dowiedzieć się co zrobić, aby zacząć oszczędzać na emeryturę dodatkową. Pomóż mu obliczyć jego przyszłą emeryturę na podstawie dostępnych danych. Aby żyć spokojnie, Ryszard musi uzyskać całkowitą emeryturę w wysokości około 2500,00 PLN. Jego podstawowa emerytura, którą otrzyma za 10 lat, wynosi 1850,00 PLN. Biorąc pod uwagę obecne przepisy prawa, czyli zakładając, że Ryszard przejdzie na emeryturę za 10 lat, spróbuj obliczyć, ile będzie musiał płacić miesięcznie, aby otrzymać dodatkową emeryturę w wysokości 650,00 PLN miesięcznie za 10 lat.

Teraz spróbuj sam! Zastanów się, jaką emeryturę możesz w przyszłości otrzymać, jeśli zaczniesz dzisiaj pracować. Oblicz mniej więcej, kiedy i po jakim czasie przejdiesz na emeryturę. Spróbuj policzyć, jaką emeryturę dodatkową mógłbyś otrzymać, zaczynając oszczędzać już dziś?

Możesz skorzystać z dodatkowego kalkulatora emerytalnego:

<https://www.expander.pl/kalkulatory/emerytalne/ile-wyniesie-moja-dodatkowa-emerytura/>

8.11 Zakup telefonu komórkowego

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

W dzisiejszych czasach wszyscy zdajemy sobie sprawę, jak ważne jest bycie w kontakcie z rodziną, przyjaciółmi i resztą świata. Najbardziej użytecznym narzędziem, jakiego używamy do tego celu, jest telefon komórkowy. Umożliwia on nam dostęp do treści internetowych, utrzymywanie kontaktu z bliskimi, utrwalanie i przekazywanie tego, czym żyjesz lub uważasz, że jest ważne, słuchanie muzyki i wiele innych. Daje nam autonomię, a ponieważ dzięki niemu możemy brać udział w wielu wydarzeniach społecznych, zmniejsza nasze poczucie wykluczenia.

Dlatego niezwykle ważne jest przeprowadzenie młodych ludzi przez proces zakupu telefonu komórkowego, udzielenie im wskazówek i wyjaśnień. W naszej historii poznasz Łukasza, młodego mężczyznę, któremu zepsuł się telefon. Pomożesz mu zdecydować, który telefon jest dla niego bardziej odpowiedni i dzięki temu dowiesz się, jak postąpić, jeśli w niedalekiej przyszłości zdecydujesz się na zakup telefonu dla siebie.

Po zrealizowaniu tego modułu, uczestnik powinien:

- znać możliwości zakupu urządzenia
- znać główne typy telefonów komórkowych (z niskiej, średniej i wysokiej półki)
- posiadać informacje o głównych opcjach płatności oraz o tym, czy są one bezpłatne, czy nie (np.: umowa abonencka lub na kartę prepaid lub mix)
- być w stanie porównać różne urządzenia, aby mieć pewność, że dokonuje dobrego wyboru.

MONEY & LIFE SKILLS

Zakup telefonu komórkowego

Czy twój smartfon jest zepsuty? Czy chcesz go zmienić na nowy? W tym module nasz bohater Łukasz doświadcza podobnej sytuacji. Zapoznając się z jego historią, poznasz najważniejsze aspekty, które należy wziąć pod uwagę, aby dokonać bezpiecznego i odpowiedzialnego zakupu.

Czego nauczysz się dzięki tej historii?

- Poznasz możliwości zakupu urządzenia
- Poznasz główne typy telefonów komórkowych (z niskiej, średniej i wysokiej półki)
- Uzyskasz informacje o głównych opcjach płatności oraz o tym, czy są one bezpłatne, czy nie (np.: umowa abonencka lub na kartę prepaid lub mix)
- Uzyskasz możliwość porównania różnych urządzeń, aby mieć pewność, że dokonałeś dobrego wyboru.

Sugestie dla trenerów:

Jako trener powinienes wziąć pod uwagę, że większość młodych ludzi nie traktuje swoich finansów tak poważnie, jak osoby starsze, co może prowadzić do niewłaściwych postaw związanych z zakupami.

W związku z tym ważne jest, aby zostały dokładnie wyjaśnione wszystkie te pojęcia, które tutaj przedstawiamy.

Ćwiczenie: Czy znasz zalety i wady nowego telefonu komórkowego? A telefonu używanego?

To ćwiczenie pozwoli nam porównać te dwa typy telefonów komórkowych. Uczestnicy będą musieli przeciągnąć elementy i umieścić je w pustych polach.

Po ich wypełnieniu będą mogli rozpocząć dyskusję na temat tego, która opcja według nich jest najlepsza. Powinni skupić się na zaprezentowanych elementach, ale mogą też swobodnie myśleć o nowych i dodać je.

Istnieje wiele różnych opcji zakupu telefonu komórkowego. Przedstawimy Ci trzy z nich różniące się wysokością kosztów, jakie za sobą pociągają. Ze wszystkich trzech opcji, które mogą wybrać uczestnicy, tylko jedna jest odpowiednia dla Łukasza. Zachęć uczestników do omówienia podjętej decyzji i podzielenia się swoimi przemyśleniami z resztą grupy.

Ćwiczenie: Pomóż Łukaszowi wybrać najbardziej odpowiedni dla niego telefon?

Prawidłowa odpowiedź. Zakup telefonu na abonament byłby dla Łukasza najwygodniejszym i najbardziej ekonomicznym rozwiązaniem.

Wreszcie nadeszła kolej uczestników, aby pokazali, czego się nauczyli.

Ćwiczenie: Jaki Ty kupiłbyś telefon?

Uczestnicy mają możliwość dokładnego przemyślenia swoich aktualnych możliwości zakupu telefonu. Będą musieli wykazać się szerokim zakresem umiejętności, które, miejmy nadzieję, nabyli podczas naszych zajęć, tj.:

- obliczanie budżetu
- wybieranie telefonu komórkowego, który ich interesuje
- wyszukiwanie sklepów internetowych, operatorów komórkowych oferujących zniżki i innych sprzedających telefony oraz porównywanie kosztów.

Innymi słowy, powinni wybrać dla siebie najbardziej odpowiednią opcję zakupu.

Link do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/modules/document/file.php/106/Activities/Story%2011%20Activity%201%20PL.pdf>

8.12 Wakacje

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

Współcześnie coraz częściej obserwuje się niepokojące zjawisko – życia w biegu, pogoni za pieniędzmi, karierą. A co za tym idzie, bagatelizowania potrzeby odpoczynku. Ma on jednak ogromne znaczenie dla zachowania dobrego samopoczucia fizycznego i psychicznego. Jest nam niezbędny. Wyjazd wakacyjny może być doskonałą okazją do takiego odpoczynku. Wymaga on jednak pewnych przemyśleń i przygotowań.

Dlatego szczególnie ważne jest udzielenie pewnych wskazówek i pokazanie możliwości, aby wybór najlepszych dla nas opcji urlopowych pozwolił nam na spokojny odpoczynek i nie wydawanie fortuny.

Nasza historia przedstawia Kasię, która planuje wakacje. Jej marzeniem jest wyjazd do Tajlandii, ale ma ograniczone środki finansowe. Historia poprowadzi ją przez kilka różnych opcji.

Wakacje

Potrzebujesz wakacji? Oczywiście, że tak!
Ale jak wybrać najlepszą opcję wyjazdu wakacyjnego i nie wydawać na nią fortuny?

Czego nauczysz się dzięki tej historii?

- Będzie potrafił wskazać korzyści i wady wyjazdu w pojedynkę
- Będzie potrafił opisać zalety i wady wypoczynku w kraju i za granicą
- Poznasz korzyści i wady wyjazdów zorganizowanych jak i tych organizowanych "na własną rękę"
- Poznasz zagrożenia/ryzyka związane z podróżami
- Będziesz potrafił wyszukiwać oferty turystyczne oraz porównywać ich ceny
- Dowiesz się jak samodzielnie zaplanować wyjazd turystyczny
- Dowiesz się jak skonstruować budżet wyjazdu turystycznego (poznasz zasady konstruowania budżetu wyjazdu turystycznego)

Po zrealizowaniu tego modułu, uczestnik powinien:

- być w stanie wskazać korzyści i wady wyjazdu w pojedynkę
- być w stanie opisać zalety i wady wypoczynku w kraju i za granicą
- opisać korzyści i wady wyjazdów zorganizowanych, jak i tych organizowanych "na własną rękę"
- znać zagrożenia/ryzyka związane z podróżami
- być w stanie wyszukiwać oferty turystyczne oraz porównywać ich ceny
- wiedzieć jak samodzielnie zaplanować wyjazd turystyczny
- wiedzieć jak skonstruować budżet wyjazdu turystycznego.

Na koniec postaramy się również podnieść świadomość ekologiczną i zaproponować alternatywne środki transportu.

Sugestie dla trenerów:

Jako trener powinienes mieć świadomość, że ostatnio coraz więcej osób nie wyjeżdża na wakacje z różnych powodów. Nie biorą pod uwagę potrzeby odpoczynku fizycznego i psychicznego. Dlatego na początku ważne jest, aby porozmawiać z grupą o potrzebie odpoczynku.

Ćwiczenie: Dlaczego odpoczynek fizyczny i psychiczny jest ważny? Jak długo powinny trwać wakacje?

Na początku uczestnicy mogą samodzielnie zapisywać swoje pomysły na kartce. Następnie powinni je wspólnie omówić.

Teraz uczestnicy mają świadomość potrzeby relaksu i znają wartość dobrego wypoczynku. Następnym krokiem jest poprowadzenie ich do znalezienia najlepszych sposobów na relaks.

Ćwiczenie: Jak odpoczywać?

To ćwiczenie skupia się na rozpoznaniu zdolności do odpoczynku. Uczestnik wypełniając formularz może sprawdzić, czy rzeczywiście jest w stanie wypocząć na wakacjach. Znajdzie też kilka wskazówek, jak spędzić relaksujące wakacje.

Następnie powinna odbyć się otwarta dyskusja na powyższe tematy.

Link do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/modules/document/file.php/106/Activities/Story%2012%20Activity%203%20PL.pdf>

Jako trener powinienes omówić różne opcje podróży. Uczestnicy powinni być świadomi zalet i wad tych opcji, a także potencjalnych kosztów.

Uczestnicy powinni wyszukać i porównać ceny różnych opcji podróży.

Ćwiczenie: Wyszukaj i oblicz.

1. Ile kosztuje 10-dniowa wycieczka zorganizowana (wczasy zorganizowane) w Twoim kraju? Osobno dla 1 osoby i dla 2 osób.
2. Ile kosztuje 10-dniowa samodzielna wycieczka w Twoim kraju? Osobno dla 1 osoby i dla 2 osób.
3. Ile kosztuje 10-dniowa zorganizowana wycieczka (wczasy zorganizowane) do Chorwacji? Osobno dla 1 osoby i dla 2 osób.
4. Ile kosztuje 10-dniowa samodzielna wycieczka do Chorwacji? Osobno dla 1 osoby i dla 2 osób.
5. Ile kosztuje 10-dniowy wyjazd zorganizowany (wczasy zorganizowane) do Tajlandii? Osobno dla 1 osoby i dla 2 osób.
6. Ile kosztuje 10-dniowa samodzielna wycieczka do Tajlandii? Osobno dla 1 osoby i dla 2 osób.

Wracając do historii Kasi, warto dowiedzieć się, ile ma pieniędzy na wymarzone wakacje w Tajlandii.

Ćwiczenie: Czy Kasię w ogóle stać na podróż do Tajlandii?

Kasia może skorzystać z jednego z następujących kalkulatorów budżetowych, aby poznać swój potencjał finansowy: miesięczny budżet gospodarstwa domowego lub roczny budżet gospodarstwa domowego. To da jej przegląd swojej obecnej sytuacji, a w rezultacie Kasia zobaczy, czy ma jakieś wolne pieniądze, a jeśli tak, to ile miesięcznie lub rocznie, w zależności od wybranego kalkulatora.

Następnie może sprawdzić różne możliwości alokacji swoich oszczędności, bo wie, że trzymanie pieniędzy w gotówce spowoduje utratę ich wartości. Musi jednak pamiętać, że w krótkim czasie może potrzebować tych pieniędzy. Kasia może skorzystać z dodatkowego kalkulatora do oszacowania swoich przyszłych zysków. Dodatkowo Kasia otrzyma m.in. informację, ile czasu zajmie jej odkładanie na wakacje. Czy będzie w stanie oszczędzać do przyszłego lata?

W ramach tego ćwiczenia uczestnicy powinni skoncentrować się na następujących pytaniach:

- Czy Kasia ma jakieś wolne pieniądze do zaoszczędzenia?
- Jaka jest maksymalna kwota wolnych pieniędzy dostępnych miesięcznie?
- Gdzie może trzymać swoje oszczędności?
- Jak długo zajęłoby jej oszczędzanie na wymarzone wakacje?

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Jako trener powinienes zwrócić uwagę uczestników na ryzyko i zagrożenia związane z podróżowaniem.

Ćwiczenie: Czy masz świadomość ryzyk i zagrożeń związanych z podróżowaniem?

W tym ćwiczeniu uczestnik powinien przewidzieć ryzyka i zagrożenia, jakie może napotkać podczas wyjazdu na wakacje, czy to z biurem podróży, czy zorganizowanych na własną rękę.

Na początku uczestnicy mogą samodzielnie spisać swoje pomysły na kartce lub wykorzystać i wypełnić przedstawiony im formularz. Następnie powinni omówić te kwestie w podgrupach.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/modules/document/file.php/106/Activities/Story%202022%20PL.pdf>

8.13 Studia / wsparcie edukacji dzieci

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

Edukacja jest ważnym elementem życia człowieka. Może dać człowiekowi możliwość zdobycia najwyższych stanowisk, szacunku i prestiżu. Zdobywanie przynajmniej zawodowego wykształcenia jest koniecznością, gdy ktoś chce mieć dobrą pracę lub być specjalistą w jakiejś dziedzinie. Wspieranie edukacji dziecka jest zatem ważną rolą rodziców. Obejmuje wsparcie emocjonalne i motywację oraz wsparcie finansowe.

Dlatego szczególnie ważne jest, aby dać pewne wskazówki i pokazać możliwe alternatywy, tak aby wsparcie edukacji dziecka doprowadziło do jego sukcesu na rynku pracy.

Nasza historia przedstawia rodzinę Wiśniewskich, w tym dwójkę dzieci, które podejmują decyzje dotyczące swojej przyszłej edukacji oraz rodziców stojących przed zadaniem wspierania ich finansowo i emocjonalnie.

Po zrealizowaniu tego modułu, uczestnik powinien:

- wiedzieć jak wybrać odpowiedni fundusz na studia
- umieć zadać sobie najistotniejsze pytania przed podjęciem decyzji
- nauczyć dzieci odpowiedzialności i zainteresować je nauką
- pomóc dzieciom jak najszybciej stać się niezależnymi
- być w stanie wymienić zalety i wady niższego lub wyższego wykształcenia w odniesieniu do rynku pracy.

MONEY & LIFE SKILLS

Studiowanie / wsparcie edukacji

O czym jest ta historia?

Czego nauczysz się dzięki tej historii?

- W tym module znajdziesz historię pewnego małżeństwa i ich dzieci. Dzieci są w wieku, w którym decydują o swojej dalszej edukacji. Czy rodzina jest gotowa wspierać ich w ich dążeniach?
- Przeanalizujemy ich rozważania na temat oszczędności i to na co mogą sobie pozwolić.
- Na kolejnych slajdach poznamy różne podejścia do kwestii wspierania edukacji z rodzicielskiego punktu widzenia, ale także z perspektywy dzieci.

Tagi: osobisty, planowanie, oszczędności, inwestycje, podstawowa matematyka

Inne: uczenie się niezależności finansowej

Sugestie dla trenerów:

Jako trener powinien mieć świadomość, że większość młodych rodziców nie myśli o studiach swoich dzieci. Bardzo ważne jest, aby wytłumaczyć rodzicom, że nie wystarczy zacząć oszczędzać, gdy dziecko ma 15 lat, ponieważ może być za późno, aby odłożyć wymaganą kwotę. Dlatego radzimy podzielić sesję na kilka etapów:

Ćwiczenie: Czy rodziców stać na stworzenie funduszu na edukację?

Najpierw uczestnicy muszą dowiedzieć się, ile pieniędzy mają do dyspozycji. Muszą sprawdzić budżet domowy. Będą korzystać z kalkulatora i dyskutować, ile wolnych środków zostanie przeznaczonych na oszczędności na edukację.

Kolejnym krokiem dla uczestników jest wybór rodzaju funduszu oszczędnościowego. Tu trener powinien zainicjować dyskusję na temat możliwości i podkreślić wagę konsultacji z doradcą finansowym.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Można się spodziewać, że kwota dostępna na edukację (w tym studia) będzie niewystarczająca. Jako trener możesz wskazać kilka innych możliwości uzyskania pożądanej kwoty.

To właściwy moment, aby omówić z grupą możliwe alternatywy. W zależności od lokalizacji szkoły/uczelni, dodatkowych kosztów nauki, podróży itp. Trener może zaproponować inne modele, które można rozważyć.

Ćwiczenie: Rozeznanie możliwości wsparcia oferowanego przez szkoły i inne podmioty.

Zazwyczaj szkoły i uczelnie organizują dni otwarte dla zainteresowanych.

Po pierwsze – uczestnicy są zaproszeni do udziału w takich wydarzeniach i zapoznania się z możliwościami wsparcia finansowego, jakie oferują szkoły i uczelnie, zarówno jeśli chodzi o stypendia socjalne, jak i naukowe itp.

Po drugie – uczestnicy mogą szukać wsparcia finansowego w lokalnych lub krajowych instytucjach, które oferują wsparcie edukacji np. dla dzieci rodziców o niskich dochodach.

Poza wsparciem finansowym edukacji rodzice mają jeszcze jedno ważne zadanie: jak nauczyć dzieci wartości pieniądza? Jako trener możesz skupić się na omawianiu z uczestnikami różnych podejść do tego tematu.

Ćwiczenie: Jak nauczyć dziecko wartości pieniądza?

Uczestnicy opowiedzą o swoim podejściu do dzieci oraz o tym, jak mogliby je nauczyć zarządzania finansami i odpowiedzialności. Trener może zasugerować kilka możliwości.

Na przykład: kieszonkowe – odpowiedzialne wydawanie; rozmawianie z dzieckiem o dużych zakupach – kupienie im zeszytu, aby zanotowali swoje wydatki; znalezienie pracy na lato; dawanie dziecku dobrego przykładu; itp.

Jako trener możesz zaproponować ćwiczenie w odgrywanie ról, które uwzględni wpływ wolnych środków finansowych na wybór kierunku studiów. Celem jest omówienie różnych możliwych podejść do tego tematu.

Ćwiczenie: Jaka szkoła jest najlepszym wyborem dla dziecka?

Przyszli rodzice lub młodzi rodzice mogą spróbować zabawy w odgrywanie ról. Jeden z rodziców zagra dziecko i postara się zastanowić nad możliwymi postawami dziecka wobec tematu wyboru szkoły (średniej lub wyższej). Drugi rodzic reprezentuje siebie i swoją opinię (finansową i wspierającą) w tej kwestii.

W kolejnej turze uczestnicy mogą zamienić się rolami. Do wyboru będą mieli dwa różne scenariusze.

Scenariusz 1: Dziecko chce być cukiernikiem, ale rodzice proponują studia wyższe

Scenariusz 2: Dziecko chce studiować na uniwersytecie, ale rodzice proponują naukę zawodu w jakimś sektorze rzemieślniczym

Trener wyjaśnia zalety i wady posiadania zawodu w sektorze rzemieślniczym w porównaniu z kontynuowaniem studiów wyższych, z punktu widzenia finansowego oraz z punktu widzenia potrzeb rynku pracy.

Dodatkowo uczestnicy mogą w drugiej części ćwiczenia omówić różnice w wizji ścieżki kształcenia dzieci oraz przeprowadzić analizę na temat szans na rynku pracy po ukończeniu kształcenia w danym kierunku/w danym zawodzie.

8.14 Budowanie zdolności kredytowej

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

Młodzi ludzie są często dość nieostrożni, jeśli chodzi o kwestie finansowe. Zaniedbują terminy płatności i nie zdają sobie sprawy, że taka postawa jest nie tylko kosztowna, ze względu na kary i odsetki, ale również wpływa na ocenę ich zdolności kredytowej.

W konsekwencji może się zdarzyć, że będą musieli płacić wyższe opłaty za kredyty, a czasem nawet za telefony komórkowe!

Celem tego rozdziału jest zatem uświadomienie im istnienia niewidzialnego systemu oceny kredytowej, który obejmuje nie tylko banki, ale również wszystkie przedsiębiorstwa oferujące usługi na podstawie umowy abonamentowej.

Uczestnicy powinni również zdawać sobie sprawę, że nawet w czasach niskiego oprocentowania, odsetki od wykorzystanej kwoty limitu kredytowego w rachunku bieżącym mogą być niezwykle wysokie.

MONEY & LIFE SKILLS

Budowanie zdolności kredytowej

Poznajmy historię Grzegorza

Grzegorz złożył wniosek o kredyt w swoim banku. Ku jego zaskoczeniu wniosek został odrzucony. Jego doradca kredytowy poinformował go, że problemem okazały się opóźnienia w spłacie kredytu w innym banku. Grzegorz dowiedział się też, że ten odrzucony wniosek kredytowy również zostanie odnotowany w jego historii kredytowej, co może stać się pewną przeszkodą, gdyby próbował uzyskać kredyt w innym banku.

Grzegorz nigdy nie zwracał uwagi na budowanie dobrej zdolności kredytowej!

Sugestie dla trenerów:

Jeśli uczestnicy napotkali trudności finansowe, połącz ten rozdział z rozdziałem 15 (Szukanie pomocy) i pokaż im, jak ustalać priorytety rachunków i jakie długi należy najpierw spłacić.

Ćwiczenie: Zła ocena kredytowa ma wpływ na odsetki

Korzystając z kalkulatora kredytowego, uczestnicy poznają konsekwencje wysokich odsetek od kredytu w rachunku bieżącym. Różnica między „normalną” stopą kredytową a stawkami, które musi zapłacić osoba o niskiej zdolności kredytowej, może być ogromna.

Korzystając z kalkulatora rocznego budżetu domowego, uczestnicy opracują dwa scenariusze:

- jaka będzie ich sytuacja w przypadku konieczności płacenia wysokich stóp procentowych
- ile pieniędzy zaoszczędzą mając dobrą zdolność kredytową – i co mogą za te pieniądze kupić

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

8.15 Szukanie pomocy

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

Należy podkreślić, że długów nie można lekceważyć. Zaprzeczanie trudnej sytuacji finansowej doprowadzi tylko do poważniejszych konsekwencji. Dlatego ważne jest, aby wiedzieć, że są organizacje, w których możemy uzyskać pomoc. Doradca finansowy może pomóc zredukować długi i zapobiec nowym zadłużeniom wynikającym z sytuacji, w której sami nie jesteśmy w stanie sobie z tym poradzić.

MONEY & LIFE SKILLS

Szukanie pomocy

Historia Pauliny

Ostatni rok nie był dla Pauliny zbyt udany. Z powodu pandemii koronawirusa straciła pracę w sklepie z pamiątkami, który został zamknięty ze względu na załamanie w branży turystycznej. Co więcej, zerwała związek z partnerem i musiała znaleźć sobie mieszkanie. Chociaż wynajęła bardzo małe, koszty są wysokie. Paulina boryka się z problemami finansowymi, gdyż otrzymuje tylko zasiłek dla bezrobotnych.

Mamy nadzieję, że nigdy nie doświadczysz takiej sytuacji. Jednak pokażemy Ci kilka sposobów na rozwiązanie problemów finansowych lub ograniczenie ich negatywnego wpływu.

Sugestie dla trenerów:

Dla osób nadmiernie zadłużonych ich sytuacja finansowa jest często także dużym obciążeniem emocjonalnym. Czasami dotyczy to również rodziny i przyjaciół. Z tego powodu często potrzebna jest pomoc pedagogów lub pracowników socjalnych. W tym kontekście doradztwo w zakresie zadłużenia ma następujące zadania:

- poradnictwo i wsparcie psychospołeczne
- wyjaśnienie sytuacji zadłużenia i związanych z tym konsekwencji
- eliminacja lęków i poczucia winy.

Ćwiczenie:

Zastanów się nad swoją sytuacją i dokładnie przeanalizuj swoje finanse.

Za pomocą kalkulatora budżetu gospodarstwa domowego sporządź plan budżetu. Dzięki temu możesz mieć lepszy przegląd swoich wydatków, a tym samym upewnić się, że nie wydasz więcej, niż masz do dyspozycji.

Porozmawiaj z rodziną lub znajomymi o sposobach oszczędzania pieniędzy i zmianach nawyków dotyczących zakupów.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

8.16 Zmiana ścieżki zawodowej

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

Zmiana ścieżki kariery może być dużym krokiem w życiu zawodowym młodych dorosłych. Dzieje się tak, gdy osoba nie jest zadowolona ze swojej pracy lub gdy obecna praca nie spełnia oczekiwań (niskie wynagrodzenie, utknięcie na danym stanowisku przez długi czas). Pod pojęciem zmiany ścieżki zawodowej zobaczymy radykalną zmianę zawodu, na przykład z bankowca na zawodowego mechanika samochodowego. To nie jest typowe przejście z firmy do firmy w tym samym zawodzie i na podobne stanowisko, ale będzie to poważna zmiana branży i stanowiska.

Dlatego szczególnie ważne jest, aby dać pewne wskazówki i pokazać możliwe alternatywy, aby zmiana zakończyła się sukcesem.

Nasza historia przedstawia Zuzannę rozważającą zmianę swojej ścieżki zawodowej z księgowej na inną. Proces składa się z kilku części.

Po zrealizowaniu tego modułu, uczestnik powinien:

- wiedzieć, jak przygotować finanse osobiste na zmianę ścieżki zawodowej
- umieć skalkulować budżet potrzebny do zmiany ścieżki zawodowej
- umieć porównać plusy i minusy zmiany ścieżki zawodowej
- być w stanie rozpoznać swoje zdolności i umiejętności
- znać kluczowe pytania, które należy sobie zadać przed podjęciem decyzji
- być w stanie rozpoznać zalety i wady wybranego zawodu w odniesieniu do potrzeb rynku pracy.

Na koniec postaramy się również podnieść świadomość ekologiczną i zaproponować alternatywne możliwości, gdy założenie własnej działalności (sprzedaż towarów lub usług) będzie brane pod uwagę.

MONEY & LIFE SKILLS

Zmiana ścieżki zawodowej

O czym jest ta historia?

Czego nauczysz się dzięki tej historii?

- W tym rozdziale poznamy historię młodej kobiety Zuzanny, która chce zmienić swoje życie zawodowe.
- Zobaczymy jej rozważania o tym jakie ma możliwości i jak aktywnie przygotować siebie i swoje finanse na zmianę.
- Na kolejnych slajdach poznamy różne podejścia, które doprowadzą do pożądanego zmiany.

Tagi: rozwój osobisty, planowanie, oszczędności i inwestycje

Sugestie dla trenerów:

Jako trener powinien mieć świadomość, że większość młodych osób dorosłych musi znaleźć wolne zasoby, aby zbudować pewne bezpieczeństwo finansowe przed przystąpieniem do zmiany ścieżki zawodowej. Również zmiana branży wymaga posiadania poczucia własnej wartości i znajomości swoich mocnych i słabych stron. Dlatego jeszcze ważniejsze jest wyjaśnienie, że nie wystarczy wybrać cokolwiek innego poza poprzednim stanowiskiem pracy, ważne jest poznanie przyszłego stanowiska/zawodu z każdej strony. Radzimy podzielić sesję na kilka etapów:

Ćwiczenie: Czy Zuzanna może swobodnie wybrać inną ścieżkę zawodową?

Najpierw Zuzanna musi dowiedzieć się, ile ma pieniędzy na zmianę kariery. Musi sprawdzić swój budżet domowy, ponieważ ma pewne zobowiązania, które nadal będą musiały być spłacane co miesiąc. Czy ma więc wystarczająco dużo środków, aby zmienić pracę?

Uczestnicy powinni wybrać wersję najbardziej zbliżoną do ich rzeczywistej sytuacji finansowej.

Po uzupełnieniu liczb w tabeli omawiają swoje wyniki. Powinni skoncentrować się na następujących pytaniach:

- Czy istnieją inne możliwości ograniczenia wydatków?
- Jaka jest maksymalna kwota dostępna miesięcznie?
- Czy wystarczy mieć oszczędności na sfinansowanie zmiany ścieżki zawodowej przez 3, 6 czy 9 miesięcy?

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

W zależności od wysokości miesięcznych wydatków, kwota zaoszczędzona na zmianę ścieżki zawodowej musi w miarę możliwości pokryć wydatki na kilka kolejnych miesięcy. Trener może rozważyć zaproszenie pracownika z urzędu pracy lub doradcę zawodowego (eksperta), aby omówić różne scenariusze.

Ćwiczenie: Ile pieniędzy Zuzanna potrzebuje, aby zmienić swoją ścieżkę zawodową?

Uczestnicy obliczą różne alternatywy w zależności od tego, jaki zawód wybiorą. Dzięki temu dowiedzą się o możliwej wielkości wydatków podczas procesu zmiany ścieżki zawodowej.

Scenariusz 1: Zuzanna zostanie piekarzem.

Trener tłumaczy konieczność przekwalifikowania się, bez którego taka zmiana nie jest możliwa (w tym przypadku niezbędna będzie m.in. książeczka zdrowia na potrzeby sanitarno-epidemiologiczne). Uczestnicy powinni wziąć pod uwagę koszty szkoleń oraz czas, który będzie na

nie potrzebny. Powinni dodać te kwoty do swoich szacunkowych kosztów utrzymania. W razie potrzeby powinni zwiększyć rezerwę pieniężną o czas potrzebny na przekwalifikowanie.

Uczestnicy będą mogli również omówić wszelkie inne sposoby i możliwości przekwalifikowania potrzebne do zmiany zawodu (kursy wieczorowe przy jednoczesnej pracy; odejście z pracy, a następnie uczestnictwo w szkoleniu; inne).

Scenariusz 2: Zuzanna będzie prowadzić własny biznes – założyć kawiarnię.

Trener wyjaśnia zalety i wady takiej decyzji. Prowadzenie własnego biznesu nie jest łatwe, dlatego trener powinien zwrócić na to szczególną uwagę. Uczestnicy muszą doliczyć do kosztów utrzymania szacunkowe wydatki na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej. Istnieje również możliwość wzięcia kredytu na start. Dyskusja ta powinna również uwzględniać aspekty środowiskowe – w kawiarniach zazwyczaj używane są jednorazowe, plastikowe kubki do kawy na wynos, a inną możliwością jest zastosowanie kubków w 100% biodegradowalnych.

Uczestnicy obliczą koszty różnych alternatyw i omówią możliwe sposoby realizacji podejścia ekologicznego przy jednoczesnym wykonywaniu wymarzonej pracy.

Oprócz przygotowania finansowego jako trener, możesz pomóc uczestnikom odkryć ich osobiste zdolności. Młodzi ludzie mają ogromne możliwości wyboru swojej drogi, zwłaszcza jeśli nie mają rodziny. W zależności od grupy możesz zaprosić uczestników do zaprezentowania swoich umiejętności z listy, którą wcześniej przygotowali i przedyskutowania możliwych opcji zatrudnienia.

Ćwiczenie: Czy Zuzanna wie, w jakiej pracy będzie dobra?

Uczestnicy dyskutują na temat przyszłej pracy i poszukują tego, w czym są dobrzy. Będą potrzebować listy umiejętności z ćwiczenia do samodzielnego wykonania, a w grupie omówią możliwe zawody / stanowiska pracy dla każdego z nich.

Link do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifefskills.eu/modules/document/file.php/106/Activities/Story%2016%20Activity%201%20PL.pdf>

8.17 Garderoba

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

Czasem z wewnętrznej potrzeby, a czasem z konieczności trzeba pomyśleć o odświeżeniu swojej garderoby. Zdarzają się bowiem takie sytuacje w życiu jak np. pierwsza praca, nowe stanowisko, spotkanie firmowe czy oficjalne wyjście, które właśnie wymuszają konieczność zmiany i/lub uzupełnienia garderoby. Większości osób ten proces kojarzy się przede wszystkim, jeśli nie wyłącznie, z zakupem nowych ubrań i akcesoriów, a co za tym idzie z wysokimi kosztami. Z drugiej jednak strony, coraz szerzej promowane postawy bycia przyjaznym środowisku naturalnemu coraz częściej wymagają od konsumentów przemyślanych zakupów. Przy tym okazuje się, że mamy za mało miejsca na przetrzymywanie tych wszystkich rzeczy. Nie wiadomo co zrobić z tymi już nieużywanymi, za małymi, za dużymi, lekko uszkodzonymi czy niemodnymi według nas.

Dlatego ważne jest, aby udzielić pewnych wskazówek i pokazać możliwe opcje odświeżenia garderoby, tak aby konieczność zmiany garderoby była dostosowana do naszych możliwości finansowych.

Nasza historia przedstawia Alicję, która właśnie odbywa staż jako sekretarka w dużym przedsiębiorstwie. Firma posiada oficjalny dress code. Niestety garderoba Alicji jest raczej uboga i nieodpowiednia. Musi ją zmienić, ale z pieniędzmi musi uważać. Historia prowadzi ją przez kilka opcji do wyboru.

Po zrealizowaniu tego modułu, uczestnik powinien:

- znać możliwości zakupu ubrań w korzystnej cenie
- znać dostępne opcje nisko kosztowego odświeżenia garderoby
- być w stanie wskazać pozytywne i negatywne aspekty poszczególnych opcji odświeżenia garderoby
- umieć wyszukiwać i porównywać ceny różnych ubrań celem podjęcia odpowiednich decyzji zakupowych
- umieć wyszukiwać i porównywać ceny napraw i przeróbek ubrań
- umieć opisać zasady, którymi warto kierować się podczas robienia zakupów ubrań
- umieć opisać ryzyka związane z zakupami.

Na koniec postaramy się również podnieść świadomość ekologiczną i wskazać różne opcje przyjazne środowisku w temacie zmiany lub odświeżenia garderoby.

Garderoba

Chcesz zmienić czy odświeżyć swoją garderobę, ale nie chcesz wydać zbyt dużo pieniędzy? Misja niewykonalna? Ani trochę!

Czego nauczysz się dzięki tej historii?

- poznasz możliwości zakupu ubrań w korzystnej cenie
- poznasz dostępne opcje nisko kosztowego odświeżenia garderoby
- poznasz pozytywne i negatywne aspekty poszczególnych opcji
- poznasz zasady, którymi warto kierować się podczas robienia zakupów ubrań
- poznasz ryzyka związane z zakupami

Sugestie dla trenerów:

Jako trener powinien przeprowadzić uczestników przez proces odświeżenia ich garderoby. Choć dla wielu osób może to być przyjemne i łatwe zadanie, jest wiele aspektów, które musimy wziąć pod uwagę, jeśli chcemy dokonać rozsądnego i ekologicznego zakupu.

Na początku ważne jest poznanie możliwych opcji odświeżenia naszej garderoby. Uczestnicy powinni być świadomi zalet i wad tych opcji, a także przykładowych cen.

Ćwiczenie: Czy pamiętasz niektóre zalety i wady różnych opcji odświeżenia garderoby, m.in. zakupy na wyprzedażach, zakupy odzieży używanej, wymiana, naprawa lub przeróbka odzieży?

W tym ćwiczeniu uczestnicy powinni wskazać 3-4 pozytywne i 3-4 negatywne aspekty różnych opcji odświeżenia swojej garderoby po zapoznaniu się ze wszystkimi wcześniej przedstawionymi im informacjami. Uczestnicy mogą pracować w małych grupach.

Poza opcjami wymienionymi w materiałach szkoleniowych warto porozmawiać z grupą, czy widzą inne sposoby na odświeżenie swojej garderoby (np. samodzielne uszycie ubrań lub dodatków).

W dzisiejszych czasach coraz więcej stron internetowych oferuje możliwość kupowania ubrań i akcesoriów, zarówno nowych, jak i używanych, lub wymiany ubrań i innych akcesoriów.

Ćwiczenie: Wyszukaj i zapisz:

- a) nazwy co najmniej 5 najpopularniejszych platform e-commerce do zakupu nowych ubrań
- b) nazwy co najmniej 5 najpopularniejszych platform e-commerce do kupowania i sprzedawania odzieży używanej

c) nazwy co najmniej 4 najpopularniejszych serwisów wymiany odzieży.

Teraz jest dobra okazja, aby uświadomić uczestnikom, jak ważne jest myślenie o środowisku naturalnym przy zmianie/uzupełnianiu/odświeżaniu garderoby. Jako trener powinieneś przeprowadzić dyskusję na temat wpływu produkcji odzieży na środowisko i możliwych rozwiązań proekologicznych. W tym momencie warto wspomnieć o trendzie tzw. „odpowiedzialnej mody” (normy społeczne i środowiskowe muszą być przestrzegane w całym procesie produkcji odzieży).

Kolejnym krokiem jest pokazanie uczestnikom, że zakupy odzieży używanej są jednym z takich rozwiązań, a jednocześnie tanim sposobem na odświeżenie garderoby.

Ćwiczenie: Jak zacząć kupować odzież i inne rzeczy używane?

W tym ćwiczeniu uczestnik sprawdzi dostępność sklepów z używanymi rzeczami, ich ofertę oraz wyszuka ceny różnych artykułów w celu podjęcia właściwej decyzji zakupowej.

Opcje naprawy i modyfikacji odzieży również powinny zostać wspomniane.

Ćwiczenie: Sprawdź i porównaj ceny

W tym ćwiczeniu uczestnik wyszuka i porówna oferty profesjonalistów, którzy potrafią naprawiać, przerabiać, dać „nowe życie” (starym lub używanym) ubraniom.

Trener powinien omówić najczęstsze błędy popełniane podczas zakupów ubrań.

8.18 Opieka nad starszymi krewnymi

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

Przez całe życie obserwujemy, jak nasze potrzeby zmieniają się wraz z upływającym czasem, więc te, które mamy teraz, różnią się od tych, które mają osoby powyżej 70 roku życia. Wielu z nas znajdzie się w trudnej sytuacji, w której trzeba będzie podjąć decyzję dotyczącą jednego z naszych starszych krewnych. Będzie to odpowiedzialność, na którą musimy być przygotowani, ponieważ niektórzy z nich będą mieli problemy z zaakceptowaniem tych swoich nowych potrzeb. Ważne jest, aby wiedzieć, że oprócz decyzji dotyczących aspektów praktycznych i ekonomicznych, które będziemy musieli podjąć, krewni będą również potrzebować od nas wsparcia emocjonalnego, aby ten nowy rozdział w ich życiu był przyjemniejszy mimo zaistniałych okoliczności. Opiekowali się nami przez całe życie, czas zrobić to samo dla nich.

W naszej historii poznasz Antoniego, 77-letniego emerytowanego taksówkarza, który mieszka samotnie od trzech lat, czyli od śmierci żony, oraz o jego synu Ludwiku, który ma ogrom wątpliwości co do opieki nad ojcem. Jakiej pomocy potrzebuje jego ojciec? Czy może mieszkać sam? Czy konieczne jest przystosowanie mieszkania do potrzeb ojca? Czy powinien zamieszkać z Ludwikiem?

Po zrealizowaniu tego modułu, uczestnik powinien:

- wiedzieć, jak zaplanować opiekę i znać dostępne opcje
- znać zasoby, których może potrzebować, aby zapewnić wymaganą opiekę i dobre samopoczucie innym
- mieć świadomość aspektów ekonomicznych i pracowniczych, aby zaplanować działania
- być w stanie porównać główne sposoby opieki (w domu lub poza nim)
- znać średni koszt usług opiekuńczych.

Opieka nad starszymi krewnymi

Czy zastanawiałeś się kiedyś, co się stanie, gdy się zestarzejesz? Czy myślisz, że będziesz potrzebować opieki? A twoi bliscy? Większość z nas może stać się opiekunami w pewnym momencie swojego życia. Oznacza to wsparcie naszych bliskich w takich działaniach jak: towarzyszenie im podczas konsultacji lekarskich, robienie zakupów, śledzenie kwestii prawnych i finansowych oraz pomoc w codziennym przyjmowaniu leków.

Czego nauczysz się dzięki temu modułowi?

Jak zaplanować te kwestie i poznać zasoby, których możesz potrzebować, aby zapewnić wymaganą opiekę i dobre samopoczucie.

- Jak zaplanować opiekę i poznać dostępne opcje?
- Jak zyskać świadomość aspektów ekonomicznych i pracowniczych, aby zaplanować działania?
- Jak porównać główne sposoby opieki (w domu i poza nim)?
- Jak poznać średni koszt usług opiekuńczych?

Sugestie dla trenerów:

Może się okazać, że młodzi ludzie nie wydają się być chętni do opieki nad starszymi krewnymi, ponieważ uważają, że jest to coś, co nie powinno być ich obowiązkiem. Zmiana ich podejścia i sprawienie, by zajęli się tą kwestią, będzie pierwszym krokiem tego szkolenia. Wtedy będziemy mogli przejść do szczegółów.

Ćwiczenie: Czy w przypadku Antoniego uważasz, że musi on udać się do specjalistycznego domu opieki, czy może zostać na razie we własnym domu?

To podchwytliwe pytanie, ale jest ono najważniejsze i posłuży nam do dalszego zagłębiania się w temat. Uczestnicy będą musieli zastanowić się nad listą potrzeb i harmonogramem opieki nad Antonim oraz jego sytuacją społeczno-ekonomiczną, czy potrzebuje specjalistycznego domu opieki i czy go na niego stać? Prawidłowa odpowiedź jest taka, że Antoni nie musi udać się do specjalistycznego domu opieki, lecz może zostać trochę na razie we własnym domu.

Aby zastosować takie podejście do innych przypadków, uczestnicy mogą pracować w parach i zagrać w odgrywanie ról. Jeden z nich będzie starszą osobą i musi szczegółowo opisać swoją sytuację, aby druga osoba mogła zdecydować, czy może pozostać w domu, czy musi udać się do specjalistycznego ośrodka. Odgrywanie ról będzie kontynuowane w kolejnych ćwiczeniach tego modułu.

Następną rzeczą, o której uczestnicy powinni się dowiedzieć, są różne rodzaje usług, które możemy pozyskać dla naszych starszych krewnych oraz ich średni koszt. Początkowo nasze następne ćwiczenie będzie wymagało od uczestników rozróżnienia ich wszystkich i wybrania tej usługi, która jest najbardziej odpowiednia.

Ćwiczenie: Czy myślisz, że znasz wszystkie dostępne usługi opiekuńcze?

Po zapoznaniu się ze wszystkimi konkretnymi usługami, uczestnicy będą musieli dopasować poprawną definicję do właściwego terminu. Następnie znajdą drugie zadanie, które będzie wymagało od nich wykonania tego samego w odniesieniu do przypadku Antoniego.

Po raz kolejny, pracując w parach, mogą kontynuować odgrywanie ról. Tym razem będą musieli zastanowić się nad najbardziej odpowiednią usługą dla obu przypadków, o których myśleli.

Teraz przedstawiamy uczestnikom listę usług i ich średni koszt. To może być najtrudniejsze zadanie, ponieważ wymaga planowania i refleksji.

Ćwiczenie: Czy potrafisz te wszystkie informacje dostosować do bliskiej Ci osoby?

Zachęcamy uczestników do sporządzenia planu opieki nad kimś z ich bliskich lub skorzystania z pomysłu, który wymyślili w poprzednich ćwiczeniach.

Powinni sporządzić listę potrzeb i zasobów oraz obliczyć koszt głównych usług, których potrzebowaliby po przejrzaniu sekcji „Lista potrzeb i harmonogram opieki” oraz „Lista usług i średni koszt”.

To ćwiczenie pomoże im nawiązać do najbardziej realistycznego aspektu problemu i uświadomić im wszystkie drobne szczegóły, które muszą wziąć pod uwagę przed podjęciem decyzji.

Link do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/modules/document/file.php/106/Activities/Story%2018%20Activity%201%20PL.pdf>

8.19 Oszczędności

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

Brak świadomości dotyczącej konieczności oszczędzania wśród osób młodych wciąż jest sporym problemem. Dodatkowo wszechogarniający konsumpcjonizm, niskie płace, możliwość zakupów na raty, dostępność kart kredytowych, czy łatwość uzyskania pożyczek na preferencyjnych warunkach znacząco utrudniają proces uświadamiania potrzeby oszczędzania.

Istotnym jest zatem wyjaśnienie młodym osobom, dlaczego warto oszczędzać i jak to robić.

Posiadanie oszczędności daje spokój ducha, poczucie bezpieczeństwa i komfort psychiczny. Wtedy niestraszne są nam nieprzewidziane wydatki czy chwilowa utrata dochodów spowodowana różnymi czynnikami (np. utrata pracy, wypadek, choroba). Te nagłe, niespodziewane sytuacje życiowe często niosą za sobą obciążenie emocjonalne, psychiczne, zdrowotne. Posiadając pewne oszczędności, w takich sytuacjach chociaż przez chwilę nie trzeba będzie się martwić, jak przeżyje się kolejne miesiące. Można będzie zatem skupić się na innych ważnych aspektach tych zaistniałych okoliczności.

Jak już uda się zaoszczędzić na niespodziewane wydatki, warto też pomyśleć w dalszej perspektywie, o przyszłości swojej oraz swoich bliskich i zabezpieczyć ją finansowo.

Oszczędzanie to umiejętność i przemyślane gospodarowanie własnymi finansami.

Dlatego szczególnie ważne jest, aby dać pewne wskazówki i wskazać konkretne kroki, aby rozpocząć gromadzenie oszczędności w celu zapewnienia sobie bezpieczeństwa finansowego.

Nasza historia przedstawia Piotra i Annę, którzy są małżeństwem. Piotr chciałby zabezpieczyć siebie i swoją rodzinę przed nagłymi, nieplanowanymi wydatkami. Piotr wie, że powinien być przygotowany na różne nieoczekiwane sytuacje. Niektóre sytuacje można przewidzieć, można się przed nimi uchronić, ale czasami coś się po prostu dzieje. Mając to na uwadze, Piotr zastanawia się, jak przygotować się na niespodziewane sytuacje życiowe i zapewnić bezpieczną przyszłość swojej rodzinie. Doszedł do wniosku, że posiadanie pewnych oszczędności może zapewnić mu spokój ducha. Historia prowadzi go przez kilka aspektów dotyczących m.in. podjęcia decyzji o oszczędzaniu, podziału oszczędności czy ich gromadzenia.

Po zrealizowaniu tego modułu, uczestnik powinien:

- wiedzieć dlaczego oszczędzanie jest ważne
- wiedzieć jak oszczędzać
- wiedzieć na czym polega zasada 50/20/30
- umieć ułożyć plan oszczędzania
- umieć opisać po co tworzyć fundusz awaryjny i fundusz bezpieczeństwa
- umieć wskazać krótkoterminowe produkty oszczędnościowe
- umieć wskazać długoterminowe produkty oszczędnościowe
- być przygotowanym na finansowe konsekwencje nieoczekiwanych sytuacji
- znać wskazówki jak zacząć oszczędzać.

Oszczędności

Chcesz zacząć oszczędzać? Boisz się o swoją finansową przyszłość? Najwyższy czas zacząć oszczędzać i inwestować!

Czego nauczysz się dzięki tej historii?

- Dlaczego oszczędzanie jest ważne
- Jak oszczędzać
- Na czym polega zasada 50/20/30
- Jak ułożyć plan oszczędzania
- Po co tworzyć fundusz awaryjny i bezpieczeństwa
- Czym są krótkoterminowe produkty oszczędnościowe
- Czym są długoterminowe produkty oszczędnościowe
- Poznasz wskazówki jak zacząć oszczędzać

Sugestie dla trenerów:

Temat wymaga wyjaśnienia różnych aspektów. Dlatego sesja powinna zostać podzielona na kilka części.

Zacznij od wyjaśnienia, co oznacza oszczędzanie i inwestowanie.

Następnie zachęć uczestników do wzięcia udziału w kolejnym ćwiczeniu.

Ćwiczenie: Znaczenie regularnego oszczędzania

- Dlaczego ludzie nie oszczędzają?
- Dlaczego ludzie powinni oszczędzać pieniądze?
- Czy trudno jest zaoszczędzić pieniądze?
- Jak zacząć oszczędzać?

Uczestnicy powinni omówić te kwestie.

Wracając do historii Piotra i Anny, ważne jest, aby poznać wydatki i dochody ich rodziny oraz sprawdzić, czy mają jakieś wolne środki.

Ćwiczenie: Ile pieniędzy są w stanie odłożyć Piotr i Anna?

Piotr może skorzystać z kalkulatora BUDŻETU DOMOWEGO, aby poznać możliwości finansowe swojej rodziny. Da mu to przegląd aktualnej sytuacji ekonomicznej jego rodziny, a w rezultacie będzie mógł zobaczyć, czy ma jakieś wolne środki pieniężne, a jeśli tak, to ile miesięcznie i/lub rocznie. Kalkulator pomoże Piotrowi i Annie zdecydować o odpowiedniej wysokości kwot

przeznaczonych na oszczędności. Ważne jest, aby określić, czego Piotr i Anna potrzebują i czego chcą.

W ramach tego ćwiczenia uczestnicy powinni skoncentrować się na następujących pytaniach:

- Czy Piotr i Anna mają jakieś wolne środki pieniężne, które będą mogły zostać przeznaczone na oszczędności?
- Jaka jest maksymalna kwota wolnych środków dostępnych miesięcznie?
- Czy według Ciebie jest to odpowiednia kwota oszczędności?

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

W tym miejscu jako trener powinienes otworzyć dyskusję na temat możliwych sposobów alokacji oszczędności.

Ćwiczenie: Gdzie Piotr i Anna mogą ulokować swoje oszczędności?

- Gdzie można trzymać oszczędności?
- Jakie są zalety i wady poszczególnych opcji?

Uczestnicy powinni omówić te kwestie.

Jako trener powinienes pokazać, dlaczego ważne jest, aby zacząć oszczędzać w młodym wieku, pokazując, w jaki sposób ta sama kwota regularnych oszczędności w różnych momentach startu może skutkować różnicą w kwocie zgromadzonej w wieku emerytalnym.

Uczestnik powinien dowiedzieć się, co to są cele oszczędnościowe.

Ćwiczenie: Jaki jest plan oszczędzania Piotra i Anny?

Piotr i Anna sprawdzają różne możliwości alokacji swoich oszczędności, bo wiedzą, że trzymanie pieniędzy w gotówce spowoduje utratę ich wartości. Ustalili cele oszczędnościowe swojej rodziny. Chcą mieć pewną ilość pieniędzy na krótkoterminowym funduszu awaryjnym, który powinien być łatwo dostępny. Chcą zacząć oszczędzać na dziecko, a także na większy samochód. Rozważają kilka opcji. Chcą je porównać, szacując przyszłą wartość swoich oszczędności. Chcieliby zobaczyć, jak to będzie wyglądać, gdy będą dopłacać pieniądze z różną częstotliwością. Czy powinni zapłacić podatek od oszczędności? Ile odsetek mogą zarobić? Co się stanie, jeśli wycofają pewną sumę pieniędzy?

W ramach tego ćwiczenia uczestnicy powinni skoncentrować się na:

- zrozumieniu celów oszczędnościowych
- możliwych opcjach alokacji oszczędności z uwzględnieniem czyichś celów oszczędnościowych
- czynnikach, które determinują przyszłą wartość oszczędności.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Uczestnikom należy również wyjaśnić znaczenie inwestowania pieniędzy w instrumenty oszczędnościowe, które oferują oprocentowanie składane. Można to zrobić przedstawiając, w jaki sposób ta sama kwota początkowych oszczędności może prowadzić do dużej różnicy w skumulowanych oszczędnościach przy oprocentowaniu składanym w porównaniu z oprocentowaniem prostym.

Ćwiczenie: Jak obliczyć odsetki?

W tym ćwiczeniu uczestnik zapozna się ze wzorami do obliczania odsetek prostych i odsetek składanych podczas wpłacania lub pożyczania pieniędzy.

Mówiąc o oszczędzaniu należy wspomnieć, że oszczędzanie to nie tylko gromadzenie pieniędzy w bezpiecznym miejscu, ale także ograniczanie wydatków, jak również poszukiwanie nowych dochodów do domowego budżetu.

Ćwiczenie: Gdzie szukać oszczędności?

Po pierwsze, uczestnicy powinni ogólnie omówić sposoby ograniczenia wydatków. Następnie powinni pomyśleć, co mogą zrobić w życiu prywatnym, aby znaleźć oszczędności.

8.20 Zwierzęta domowe

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

W dzisiejszym świecie obecność zwierzęcia w domu jest nadal ważna, ale w porównaniu z przeszłością istnieją bardziej precyzyjne przepisy i zasady tej praktyki. Z tego powodu dziś konieczne jest dokonanie oceny również pod względem ekonomicznym i finansowym, tego co wiąże się z zakupem zwierzęcia i opieką nad nim. Niezależnie od wybranego gatunku niektóre wydatki pozostają stałe i wpływają na finanse osoby i/lub rodziny. W związku z wyborem zwierzęcia pojawia się też do omówienia ważny aspekt związany z etyką miejsca, w którym można go nabyć. Wspólnie przeanalizujemy posiadanie PSA jako najczęściej wybieranego zwierzęcia domowego.

Nasza historia przedstawia 25-letniego Juliana, który niedawno ukończył studia i znalazł sobie pracę. Czuje się jednak nieco samotny i chciałby mieć jakieś zwierzątko do towarzystwa. Historia ta składa się z kilku części.

Po zrealizowaniu tego modułu, uczestnik powinien:

- wiedzieć, czy jest gotowy na zwierzę
- umieć dokonać wyboru odpowiedniego zwierzęcia
- wiedzieć, ile kosztuje utrzymanie zwierzęcia
- znać prawdziwą wartość zwierzęcia.

Zwierzęta domowe i zalety ich posiadania

Czasami obecność zwierzęcia może nam pomóc w walce z samotnością.

Najczęściej to psy wybierane są na naszych towarzyszy.

Ale co tak naprawdę oznacza powitanie zwierzęcia w naszym domu? Jakie zabiegi będą konieczne i jakie koszty to pociąga za sobą? Należy się nad tym najpierw zastanowić, aby nie doświadczyć niespodziewanych, nieprzyjemnych sytuacji.

Czego nauczysz się dzięki tej historii?

- Czy jesteś gotowy na zwierzę?
- Wyboru odpowiedniego zwierzęcia.
- Ile kosztuje utrzymanie zwierzęcia?
- Jaka jest prawdziwa wartość zwierzęcia.

Sugestie dla trenerów:

Ważne jest, aby trener podkreślił dwie różne, ale równie ważne części tematu, to znaczy aspekt etyczny, związany z tym, skąd wziąć psa (np. schronisko dla psów lub hodowla, pies rasowy czy nie...) oraz znaczenie czasu potrzebnego na opiekę nad zwierzęciem, a także inne aspekty związane

z aspektem ekonomicznym – opieka weterynaryjna, żywność itp. Ocena obu prowadzi do świadomego wyboru.

Po przeanalizowaniu wszystkich opcji i rozważeniu swoich możliwości Julian zaczyna zastanawiać się, który zwierzak będzie dla niego odpowiedni.

Ćwiczenie: Pomóż Julianowi wybrać psa.

Julian mieszka sam. Według wstępnych ustaleń z przyszłym pracodawcą Julian miał pracować 8 godzin dziennie. Biorąc pod uwagę, że musiałby korzystać z transportu publicznego, aby dostać się do pracy i wrócić z niej, nie byłoby go w domu nawet 12 godzin! Na szczęście udało mu się wynegocjować możliwość pracy zdalnej, a to oznacza, że będzie w domu przez większość dnia.

Julian mieszka w małym wynajętym mieszkaniu, które ma jednak wspólny ogród i mały taras. Julian rozpoczął pracę niedawno, więc nie ma na razie zbyt wysokiej pensji.

Przeanalizuj wszystkie znane Ci elementy i zdefiniuj jaka rasa psa będzie dla Juliana odpowiednia i gdzie powinien się po niego udać.

Popieraj swoje odpowiedzi konkretnymi i realnymi przykładami.

To ćwiczenie pozwala zrozumieć, jak ważne jest kupowanie psa – zarówno na poziomie moralnym zaangażowania czasu i energii, jak i wyboru odpowiedniego miejsca, gdzie będzie przebywał.

Ta analiza pozwala na większą świadomość tematu i daje do myślenia.

Ćwiczenie: Ile będzie Cię kosztował Twój pies?

Spróbuj postawić hipotezę na temat wszystkich wydatków, które mogą dotyczyć psa, spróbuj sporządzić listę (weterynarz, szczepienia, jedzenie itp.)

Aby sobie pomóc, spróbuj porozmawiać z kimś, kto ma psy lub z weterynarzem.

Dowiesz się, rozmawiając z nimi o wielu wydatkach, o których nie wiedziałeś lub nie uważałeś, że są ważne, takich jak obroże, produkty przeciw pchłom itp.

Dzięki temu ćwiczeniu będziesz mógł dowiedzieć się, ile pieniędzy potrzeba na opiekę nad zwierzęciem.

Ćwiczenie: Teraz spróbuj wyobrazić sobie, że jesteś Julianem.

Jako odniesienie weź rasę psa, którego wybrałeś w pierwszym ćwiczeniu dla Juliana.

Teraz wyobraź sobie wydatki, które poniesiesz w nadchodzącym roku.

Wypełnij poniższą tabelę

Kategoria wydatków	Koszt na miesiąc	Koszt roczny
--------------------	------------------	--------------

		PLN	PLN	
		PLN	PLN	
		PLN	PLN	

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

8.21 Organizacja wydatków / gospodarstwo domowe

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

Zarządzanie finansami gospodarstwa domowego jest złożonym, ale i podstawowym procesem, polegającym na gromadzeniu, podziale i wydatkowaniu dochodów zgodnie z przyjętymi celami gospodarstwa. Efektywne i racjonalne zarządzanie finansami domowymi może pomóc żyć spokojnie i umożliwić robienie lub kupowanie rzeczy, które gdyby nie były zaplanowane, nie mogłyby być zrealizowane. Zarządzanie budżetem rodzinnym bez półśrodków jest porównywalne z zarządzaniem budżetem małej firmy. Niezbędne jest dokonywanie prognoz, wyborów inwestycyjnych i precyzyjne obliczanie wszystkich wydatków lub kosztów związanych z ludźmi lub towarami. Życie czasami stawia nas w obliczu nieoczekiwanych zdarzeń, czasami niewielkich, jak np. awaria małego sprzętu gospodarstwa domowego, ale niestety w większości przypadków znaczących, tj. awaria jakiegoś urządzenia, niespodziewane wydatki na leczenie (np. okulary czy aparat ortodontyczny) itp. To wszystko pozornie błahe rzeczy, ale co się dzieje, gdy ich nie planujemy? Kiedy na przykład wydaliśmy dużo na wakacjach i właśnie wróciliśmy, aby dowiedzieć się, że nasz samochód lub pralka są zepsute? Znajdujemy się wówczas w trudnej sytuacji i wiele razy, aby poradzić sobie z tymi nieoczekiwanymi wydarzeniami, jesteśmy zmuszeni zadłużyć się na ten cel.

W naszej historii przedstawiamy przypadek Weroniki i Roberta, młodej pary z dwójką małych dzieci, zmagającej się z rachunkami, aby związać koniec z końcem i chęcią odłożenia czegoś na przyszłość lub w celu po prostu spokojnego życia.

Po zrealizowaniu tego modułu, uczestnik powinien:

- uczyć się na swoich błędach: wiedzieć, ile wydał w ciągu ostatnich 12 miesięcy
- umieć stworzyć budżet domowy
- wiedzieć jak planować przyszłe wydatki
- rozumieć, że odpowiedzialne podejście cechuje się posiadaniem oszczędności.

Jak zarządzać budżetem domowym?

Masz problemy z wiązaniem końca z końcem? Nie jesteś w stanie zaoszczędzić pieniędzy lub dotrzeć do kolejnej wypłaty? Chcesz dowiedzieć się, jak lepiej wykorzystać swoje pieniądze? W tym module nasi bohaterowie Weronika i Robert znajdują się w podobnej sytuacji. Poznając ich historię, dowiesz się o najważniejszych aspektach, które należy wziąć pod uwagę, aby bezpiecznie i odpowiedzialnie zarządzać rodzinnym budżetem.

Czego nauczysz się dzięki tej historii?

- Uczyć się na swoich błędach: ile wydałeś w ciągu ostatnich 12 miesięcy?
- Jak stworzyć budżet domowy?
- Jak planować przyszłe wydatki?
- Że posiadanie oszczędności cechuje odpowiedzialne podejście.

Sugestie dla trenerów:

Jako trener musisz pamiętać, że młodzi ludzie nie lubią czekać, chcą mieć wszystko tu i teraz, a nie w przyszłości. Mają tendencję do poświęcania się za coś materialnego. Mają tendencję do ignorowania nieoczekiwanych wydarzeń, problemów lub sytuacji, które mogą pojawić się w przyszłości, lub uznawania ich za coś odległego. Podczas zajęć ważne jest przyzwyczajanie ich do pragmatycznego myślenia o przyszłości i podkreślenie, że w każdej chwili wszystko może się zmienić.

Ćwiczenie: Spróbuj stworzyć swój budżet domowy

To ćwiczenie można wykonać samodzielnie lub w parach. Wciel się w rolę Weroniki i Roberta.

Zbierz wszystkie możliwe informacje, aby skonstruować budżet domowy. Zbierz faktury, rachunki itp. podziel je na pozycje wydatków i wprowadź łączne kwoty do kolumny „wydatki roczne”.

UWAGA! POSTARAJ SIĘ BARDZO DOKŁADNIE OBLICZYĆ POSZCZEGÓLNE WARTOŚCI. IM KWOTY BARDZIEJ REALNE TYM LEPSZY BUDŻET.

Spróbuj przewidzieć, ile możesz zaoszczędzić, biorąc pod uwagę, jaki będzie Twój budżet w przyszłym roku.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Dzięki temu ćwiczeniu możesz zobaczyć, ile masz pieniędzy i ile wydajesz. Jest to bardzo przydatne do uświadomienia sobie, ile rocznie wydaje się na potrzeby oraz na towary i usługi, które nie są niezbędne, a są tylko dodatkami.

Ważne jest, aby zdać sobie sprawę, ile pieniędzy się wydaje i na co są one przeznaczone.

Ćwiczenie: Spróbuj poradzić sobie z nieprzewidzianym wydarzeniem

Wyobraź sobie, że Weronika i Robert co miesiąc przestrzegają swoich prognoz wydatków i co miesiąc udaje im się trzymać budżetu w ramach i oszczędzać na zakup nowego telewizora. Spodziewają się, że wydadzą na niego około 1800,00-1900,00 PLN, a pozostałe oszczędności w kwocie około 700,00 PLN przeznaczą na nieprzewidziane wydatki lub ulokują je w swoich planach emerytalnych.

Przychodzi jednak pismo od administratora osiedla informujące, że konieczne są prace rekonstrukcyjne ścian ze względu na przewidywaną złą pogodę i że każda rodzina do czerwca będzie musiała wpłacić 2000,00 PLN na poczet kosztów modernizacji.

Pomóż im!!! Wyjaśnij, w jaki sposób mogą rozwiązać problem. W materiałach szkoleniowych znajdziesz ich budżet.

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

Po wykonaniu tego ćwiczenia można będzie zrozumieć, jak ważne jest odpowiedzialne zarządzanie budżetem i określić, ile należy przeznaczyć na fundusz awaryjny i bezpieczeństwa. Ponadto można będzie uzasadnić w jakich kategoriach i w jakich pozycjach budżetowych można ograniczyć lub wyeliminować wydatki.

Ćwiczenie: Pomóż komuś przygotować budżet domowy

Jak widać na przykładzie Weroniki i Roberta przygotowanie takiego budżetu nie jest łatwe.

Zaczynając od kilku danych i informacji poniżej, spróbuj przygotować budżet:

- wynagrodzenie roczne to około 42 000,00 PLN
- pani domu, która dwa razy w tygodniu chodzi na siłownię, wydaje na to około 120,00 PLN miesięcznie
- 7-letni syn trzy razy w tygodniu chodzi na lekcje tańca, które kosztują 390,00 PLN miesięcznie
- jedzenie w domu to wydatek 900,00 PLN miesięcznie
- 65 m² mieszkanie własnościowe z miesięcznymi opłatami (czynsz + media) 1 100,00 PLN
- spłacają raty za lodówkę w wysokości 95,00 PLN miesięcznie
- na artykuły gospodarstwa domowego przeznaczają 2000,00 PLN rocznie
- dojazdy do pracy wynoszą 180,00 PL miesięcznie
- ubezpieczenie za dom 340,00 PLN rocznie
- opłata za telewizję i Internet to 75,00 PLN miesięcznie

Link do kalkulatora do tego ćwiczenia znajduje się tutaj:

<https://training.moneylifeskills.eu/calc/index.php?localize=pl>

8.22 Inwestycje

Kontekst dydaktyczny i cele nauczania

Dla młodych ludzi, którzy borykają się z problemami dotyczącymi dochodów inwestowanie może wydawać się niepotrzebnym luksusem. Jednak również ten temat powinien zostać im przybliżony i omówiony.

Uczestnicy powinni znać podstawowe zasady inwestowania, uświadamiać sobie różnicę między oszczędzaniem a inwestowaniem, powinni wiedzieć jakie pytania zadać przed zainwestowaniem pieniędzy oraz znać różne opcje inwestowania środków i związane z nimi ryzyka.

Inwestycja to nie tylko pieniądze. Pod koniec tego modułu zwrócimy uwagę uczestników na kwestie niefinansowe i uświadomienie im, dlaczego nawet ważniejsze jest inwestowanie w swoje życie, edukację, zdrowie, niezawodne i godne zaufania przyjaźnie oraz relacje.

MONEY & LIFE SKILLS

Inwestycje

Młodym ludziom, którzy borykają się z problemami dotyczącymi swoich dochodów, inwestycje mogą wydawać się niepotrzebnym luksusem. Mimo to, warto zapoznać się z informacjami w tym module!

Czego nauczysz się dzięki tej historii?

- Poznasz różnicę między oszczędzaniem a inwestowaniem
- Jakie pytania zadać przed zainwestowaniem pieniędzy?
- Podstawowych zasad inwestowania
- Poznasz różne opcje inwestowania pieniędzy i związane z nimi ryzyko
- Dlaczego w ogóle ważne jest inwestowanie we własne życie i co to oznacza?

Ćwiczenie:

Porozmawiaj z przyjaciółmi lub rodziną: jaki jest sens oszczędzania lub inwestowania pieniędzy, jeśli Twoje ciało i otoczenie nie są w porządku? Sprawność fizyczna i finanse idą w parze! Twój sposób myślenia jest najważniejszym elementem sukcesu, zarówno jeśli mowa o dobrej kondycji, jak i o osobistych decyzjach inwestycyjnych.

Erasmus+

Koordinator:

EBiassociation
Education Business Innovations

Stowarzyszenie „EBI Association”
www.ebi.org.pl

Partnerzy:

Asociación andaluza
de apoyo a la infancia - ALDAIMA
www.aldaima.org

Ente Bilaterale Veneto
www.ebveneto.it

Greek Academic Network - GUnet
www.gunet.gr

INTEGRA INŠTITUT
Inštitut za razvoj človekovih
potencialov

QUALED, občianske združenie
pre kvalifikáciu a vzdelávanie
www.qualified.net

Wissenschaftsinitiative Niederösterreich (WIN)
www.wissenschaftsinitiative.at